

Caissa

Nieuws

Jack Blanchard clubkampioen!

- *Maarten Hoeneveld Nederlands kampioen*
- *Chess faces: from war to meditation*
- *Olaf Ephraim worstelt met zijn geweten*
- *De remisefluisteraar*
- *U staat mat, kameraad grootmeester!*
- *De schat van Carolus Chess*

in de redactie • wie is die schaker • in den vreemde • hoofdzaken en bijzaken • cartoon-
time • het ongerijmde • uitgelezen • feuilleton • van de interne • schaak-
problemen • toernooien • externe competitie • een foto van een mooie dag • h
studies • en verder • caissanen • terzijde • jeugd • partij van de
voorzitter • worldwideweb • van de redactie • wie is die schaker
in den vreemde • hoofdzaken en bijzaken • cartoon-
time • het ongerijmde

Colofon

Redactie

Vormgeving

Kopij

Clublokaal

Contact

Website

CN 431 Inhoudsopgave

Van de redactie	3
Van de voorzitter	3
<i>Hugo van Hengel</i>	
Van de secretaris	4
<i>Abe Willemsma</i>	

CAISSANEN

Johan van der Klauw (1926 -2012) <i>Mirjam Klijnkramer</i>	5
Wie is die schaker?	
Abe Willemsma <i>Tony Lith</i>	6

In den vreemde
Chess faces: 8
from war to meditation
Farhad Mukhtarov
Hoofd- en bijzaken
Ethiek in het schaken 11
Olaf Ephraïm

Ik zeg mijn lidmaatschap op
Tom Spits

TERZIJDE

Een foto van een mooie dag	14
<i>Eric Coppoolse</i>	
Feuilleton	
<i>Eric Coppoolse</i>	
WorldWideWeb	
Carolus Chess	15
<i>Wim Suyderhoud</i>	
Uitgelezen	

**U staat mat, kameraad
grootmeester!** **17**
Paul Janse

INTERNE

INTERNE

Met een waas voor de ogen	21
<i>Jack Blanchard</i>	
Partij van de maand	23
<i>Eric Coppoolse</i>	

EXTERNE

Tussen de regels
De remisefluisteraar 26
Tony Lith

JEUGD

Het grote Maarten- interview	27
<i>Wim Suyderhoud</i>	
Cartoontime!	27
Clubkampioen!	28
<i>Martijn Haan</i>	

TOERNOOIEN

SPA 2012	
Impressies van het SPA	
Chess Tournament	29
<i>Roel Polak</i>	
SPA en de Caissanen	30
<i>Eric Coppoolse</i>	
Van de dood	
en de gladiolen	31
<i>Wim Suyderhoud</i>	
Ratingkoorts	34
<i>Eric Coppoolse</i>	

STUDIE

Schaakstudies	7
<i>Aldo van de Woestijne</i>	
Schaakproblemen	10
<i>Angelo Spiler</i>	
Oplossingen	36

Bij herfst denk je al snel aan vallende bladeren, regen, donkerende dagen. Tijd om onder de wol te kruipen en er pas in de lente weer uit te komen. Maar het is ook het begin van het nieuwe schaakseizoen, vol hoop, frisheid en enthousiasme. En waarmee kan je het seizoen beter beginnen dan met een nieuwe CaissaNieuws?

In dit nummer vindt u vooral verhalen die dicht bij onze eigen club liggen. Onze kampioenen, het SPA toernooi, de nieuwe voorzitter en helaas ook afscheid. Caissa 13 kwam in de vorige CN al uitgebreid aan bod, en nu weer. In *De remise-fluisteraar* wordt ingegaan op de intriges rond hun kampioenschap. Er zijn ook stukken waarin we verder kijken dan onze club lang is: een blik achter de schermen van de Azerbajjaanse jeugdopleiding, en een diepgaande verkenning van schaakmotieven in een beroemde Russische roman.

Als redactie streven we altijd naar een grote variatie aan stukken van verschillende auteurs, omdat

Van de redactie

CN echt een podium is voor alle Caissanen. Hoewel er in dit nummer relatief veel stukken van de hand van de redactie zijn (een punt van aandacht), hopen we daar toch weer in geslaagd te zijn. We wensen u veel leesplezier, en laat ons vooral weten wat u er van vond!

Tot mijn spijt moet ik deze *Van de Voorzitter* opnieuw openen met een triest bericht. Op 20 juli 2012 is Johan van der Klauw op 86-jarige leeftijd overleden. Al lange tijd ging het niet goed met zijn gezondheid. Een zwaar herseninfarct half juli maakte dat het einde zeer snel kwam. Johan was een uiterst trouwe bezoeker van de clubavond. Tot het laatste jaar was hij er eigenlijk altijd. Zijn verhuizing naar een andere woning in een ander deel van de stad, gecombineerd met zijn verslechterende gezondheidstoestand maakten dat hij steeds minder op de club kon komen. Niettemin heeft met name Mirjam Klijnkraker hem nog geregeld opgezocht en hebben ze geschaakt. Zelf heb ik Johan pas de laatste jaren van zijn leven leren kennen. Hij maakte op mij altijd een heel vrolijke indruk. Een sterk schaker was hij niet, maar een verliespartij leek hem niet veel te deren. Een enkele keer als hij toch wist te winnen, dan was hij daar dolgelukkig over en kon hij daar luid en met veel enthousiasme over vertellen. We zullen Johan zeer missen.

Helaas moet ik ook nog een tweede triest bericht vermelden met het overlijden van oud-Caissa-lid Peter Koefoed. Hij was lid van Caissa in de tijd dat Caissa nog speelde in het Oranjehuis. Zelf heb ik Peter wel eens gesproken, maar niet echt

Van de voorzitter

door Hugo van Hengel

leren kennen. De verhuizing naar Huize Lydia was voor hem de reden om zijn lidmaatschap te beëindigen. Peter is 79 jaar geworden.

Met de club staan we weer aan de vooravond van een nieuw seizoen. Ik mag hopen dat u allen een goede zomer hebt gehad met voor sommigen een verhoogde schaakactiviteit met alle toer-

nooien in binnen- en buitenland, maar voor de meesten zal het schaken op een lager pitje hebben gestaan. Ik hoop van harte dat u allen de draad weer oppakt in de interne en externe competitie bij Caissa. Tijdens de Algemene Ledenvergadering zal de samenstelling van het bestuur aanzienlijk wijzigen. In de eerste plaats zal ik zelf terugtreden als voorzitter van de vereniging. Abe Willemsma heeft zich verkiesbaar gesteld voor het voorzitterschap en ik heb er alle vertrouwen in dat hij de club goed zal leiden. Naast enkele functiewijzigingen binnen het bestuur zijn er ook een aantal nieuwe gezichten bijgekomen. Het is goed dat er nieuwe mensen en ook meer mensen in het bestuur komen. Ik wens René Pijlman en Marnix Godding enorm veel succes in hun functies van respectievelijk wedstrijdleider extern en wedstrijdleider intern. Op het moment van schrijven is er nog een vacature voor de functie van penningmeester, maar ik ga er vanuit dat daar voor de ALV een kandidaat voor is gevonden.

Voor mijzelf is het afreden als voorzitter een afsluiting van een bestuursperiode van zes jaar, de eerste vier jaar als secretaris en daarna twee jaar als voorzitter. Ik moet zeggen dat er in deze periode enorm veel gebeurd is met bijvoorbeeld de verhuizing van het Oranjehuis naar het Afrika-huis en later naar Huize Lydia, het samengaan van Euwe en Caissa, de Verenigingsprijs met onder andere de masterclass van Jan Timman, de viering van het 60-jarig jubileum, de viering van de 100^e verjaardag van Johan van Hulst met de presentatie van het prachtige boek *Een leven lang schaak als sublieme bijzaak*, Caissa in de Meesterklasse, een enorme groei van het ledenaantal zowel bij de senioren als bij de jeugd; en helaas ook de dieptepunten met het overlijden van Pim Zonjee, Wilfred Oranje, Leo Oomens, Johan van der Klauw en Peter Koefoed. Met veel vertrouwen geef ik nu het stokje door aan Abe Willemsma en wens hem en het gehele bestuur enorm veel succes voor het nieuwe seizoen. Voor alle Caissaleden wens ik opnieuw een heel mooi schaakseizoen!

Van de secretaris

door Abe Willemsma

4

We hebben een daling in het ledenaantal. Deze afname is voornamelijk bij de senioren. Dit komt vooral doordat veel afmeldingen per 1 september zijn, waardoor het accumuleert. Johan van der Klauw is ons helaas ontvallen afgelopen juli 2012.

Op 12 augustus 2012 telt Caissa 226 leden (172 senioren en 54 jeugddleden). Dit is een afname met 17 leden ten opzichte van april 2012.

Een hartelijk welkom aan de volgende leden:

Senioren:

Anno Steenberg, Debby Nieberg, Peter van der Vlis (+3)

Er zijn geen nieuwe jeugddleden.

Voor de volgende leden is het lidmaatschap opgezegd:

Senioren:

Mark Bloem, Rob Boterenbrood, Erik Dekker, Jos Evers, Sven Heijdenrijk, Theodoor Keizer, Rob Konijn, Arne Moll, Paul van Sonderen, Wim van Tuyl, Geert Veldhuis, Joke van Veen, Wilbert de Kruiff, Johan van der Klauw, André Spaargaren, Eric Coppoolse, Theo Kroon (-17)

Jeugddleden:

Gilles Wegter, Silver Boy Funcke, Luca Klijn (-3)

Johan van der Klauw (1926 - 2012)

door Mirjam Klijnkramer

Johan overleed op 20 juli en werd op 26 juli begraven op begraafplaats Buitenveldert, waar ik vanwege mijn vakantie helaas niet bij kon zijn. Ik denk dat we Johan ongeveer al een jaar misten op de club; hij kon de tocht erheen met tram 3 niet langer opbrengen.

Ik had hem twee jaar geleden al eens bezocht in zijn prachtige nieuwbouwwoning aan het Westerdok, een van de onlangs bebouwde Westelijke Eilanden, naast het 17^e eeuwse Bickers- en Prinseneiland, waar hij schitterend op uitkeek. Hier was hij vanuit De Pijp kort daarvoor naartoe verhuisd en voelde zich er de koning te rijk. Kortgeleden ging ik nog eens naar hem toe, maar hoorde toen dat hij was gevallen en was opgenomen in een verzorgingshuis. Daar bezocht ik hem enkele malen, totdat hij getroffen werd door een herseninfarct,

Johan en Mirjam met de Caissakaart met goede wensen

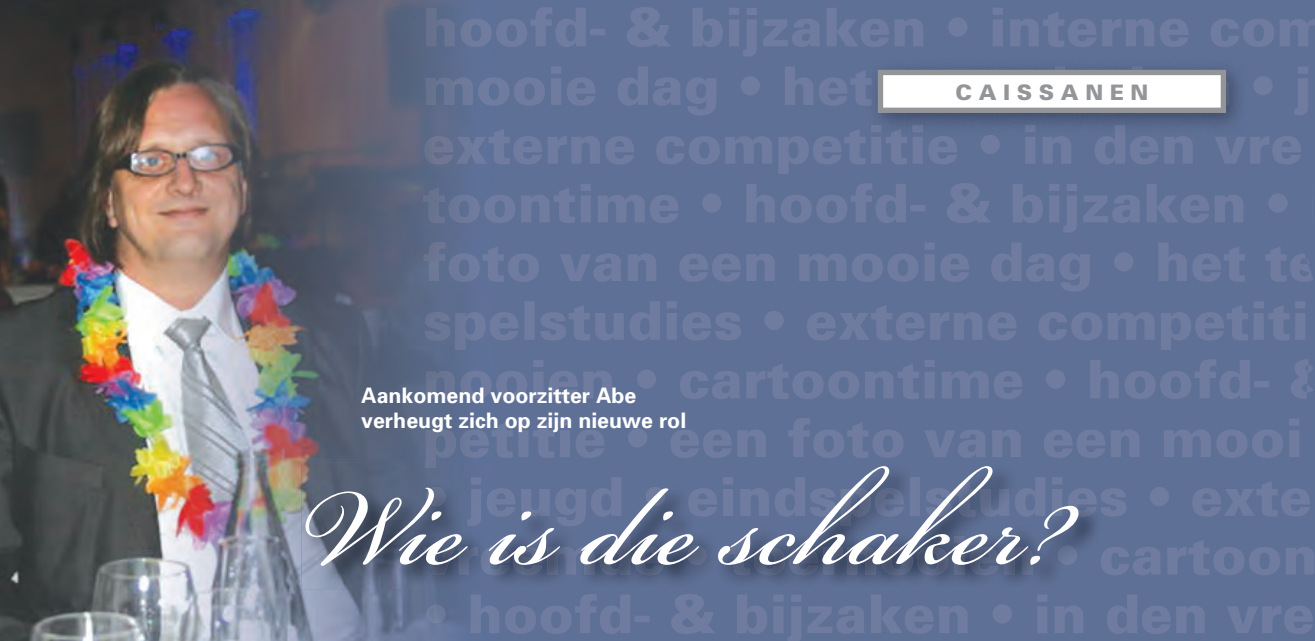
wat zijn dood tot gevolg zou hebben, op 84-jarige leeftijd.

■ Kleurrijk

Hij werd lid in 1988 en was vanaf het allereerste begin een van de kleurrijke figuren binnen onze vereniging. We moesten even wennen aan uitroepen als: "Hela!" of "Wel verdorie!". Dan was er op zijn schaakbord iets misgegaan. Er ging op Johans bord bijna altijd iets mis! Zijn liefde voor het schaakspel was precies zo groot als zijn onkunde. Maar wát er ook misging: hij ging net zo opgewekt naar huis als hij was gekomen. In al die jaren, sinds 1988, veranderde dit beeld nooit. Ik schat dat Johan gedurende de 24 jaar van zijn lidmaatschap ruwweg 95 procent van zijn partijen verloor. Af en toe een remise, een heel enkele keer zelfs een winstpartij. Het derde hem

nooit, niet in het minst. Zijn liefde voor het spel, zijn genot om op de club een partijtje te spelen, zich op dinsdagavond omringd te weten door clubgenoten, waren genoeg. Alleen dát had de overhand in het gemoed van Johan van der Klauw. Zulke spelers zijn erg zeldzaam... We zullen hem terdege missen, vooral ook omdat het zo'n lieve en aardige man was. ■

Aankomend voorzitter Abe verheugt zich op zijn nieuwe rol

Wie is die schaker?

door Tony Lith

Na het aangekondigde vertrek van Hugo dreigde stuurloosheid bij Caissa. Hugo laat een leemte achter die moeilijk valt te vullen. Wie zal hem opvolgen? In de wandelgang van Caissa gonsde al snel het gerucht dat naar alle waarschijnlijkheid Abe Willemse de nieuwe sterke man van Caissa zal worden. Een reden om Abe eens aan de tand te voelen.

Hij is net terug uit Gent als we hem spreken. Daar nam hij deel aan het Taminco schaaktoernooi. Met 6 uit 9 en een tpr van 2225 mag hij niet ontevreden zijn over het behaalde resultaat. Zeker als daar twee remises tegen de meesters Sadkowski en Klenburg bij zijn. Hij lijkt een laatbloeiër te zijn, want niet eerder was zijn elo-rating zo hoog. Mogelijk ligt het open spel van de e4 openingen waar hij de laatste jaren voor kiest hem toch wat beter dan de saaie d4 openingen die hij in het verleden dikwijls speelde. Abe schaakt graag in ver verwijderde plaatsen. Als u dit leest zal hij in Vlissingen aan zee hebben geschaakt.

■ Extra baggage

Misschien heeft deze opmerkelijke voorkeur te maken met zijn herkomst. Het zal u niet verbazen dat Abe afkomstig is uit het hoge noorden. Uit het immer groene Noordburgum om precies te zijn. Daar leerde hij als negenjarige op de lagere school schaken van de schoolmeesters Adriaan Raap en Ruurd Kooistra, twee enthousiaste schakers die na schooltijd de jeugd graag wat extra baggage meegaven. Zo kwam hij terecht in de levendige Friese schaakwereld. Twee decennia lang schaakte hij bij Emanuel Lasker in St. Jacobiparochie, een plaatsje dat in de uiterste periferie van ons lieve landje gelegen is. In mei behaalde hij nog brons bij het Fries Snel-schaakkampioenschap dat

door deze vereniging was georganiseerd. Ook schaakte hij enige tijd bij Unitas. Toch was schaken niet de enige activiteit waar hij zich mee bezig hield. Als in de winter de Friese vaarten en plassen waren dichtgevroren dan was Abe op het ijs te vinden, ook als er geen ijsvrij was gegeven. In de zomer schaatste hij door, maar dan met skeelers

*In de winter
was Abe op het
ijs te vinden,
ook als er geen
ijsvrij was.*

onder de voeten. Ook met de lange latten onder de voeten weet hij zijn behoefte aan snelheid te bevredigen.

■ Actief

Abe studeerde wiskunde in Groningen en ging na de voltooiing van zijn studie aan de

slag bij IBM. Hij vestigde zich daarna in de periferie van onze hoofdstad. Voor het schaken kwam hij terecht bij Euwe waar hij al snel als penningmeester in het bestuur kwam. Hij was actief betrokken bij het wanhopige fusieverlangen dat bij deze vereniging was ontstaan. Daarbij was hij ook enige tijd actief voor het Denksportcentrum Amsterdam, de organisatie die de laatste tijd een sluimerend bestaan leidt. Op dit moment loopt hij zich inderdaad al enige tijd warm om de voorzittershamer van Hugo over te kunnen nemen.

■ Compleet

Abe verheugt zich op zijn nieuwe rol. In het afgelopen jaar werden in de club teveel zaken door te weinig mensen geregeld. Hij hoopt nu in de

komende tijd aan het werk te kunnen met een compleet functionerend bestuur. Zijn streven is een brede schaakvereniging waar zoveel mogelijk mensen met plezier hun partij schaak kunnen spelen. Actief zoeken naar sterke spelers voor het eerste zal hij niet doen. Het recente voorstel om de deelnemers in twee delen te scheiden, beziet hij met enige scepsis. Naar zijn idee kleven er teveel praktische bezwaren aan dit voorstel. De indeling zal ingewikkeld worden. Het lijkt hem goed als in een vereniging iedereen tegen iedereen kan spelen, ook al liep hij zelf bijvoorbeeld enige kleerscheuren op in zijn partij tegen Huib Vriens. Een goed indelingsprogramma zal naar zijn verwachting in de toekomst ongemakkelijke situaties voorkomen. Marnix

Godding heeft zich in de materie verdiept en in het komende seizoen zal de interne competitie daarom naar verwachting rimpelloos verlopen. De problemen waar de vereniging mee te maken heeft, zijn bekend. De locatie en de opslagruimte voor het materiaal – zijn aandacht gaat daar naar uit. Het goede werk van Robert Jan Schaper bij de jeugdafdeling zal volledig worden ondersteund.

Abe oogt ontspannen en bedachtzaam als hij zijn toekomstplannen voor Caissa ontvouwt. Toch was het laatste boek dat hij las *Move First, Think Later* van Willy Hendriks. Zou er dan toch wat anarchisme schuilgaan achter het uiterlijk van deze beminnelijke Fries? ■

SCHAAKSTUDIES

De oplossingen van deze schaakproblemen staan op pagina 36

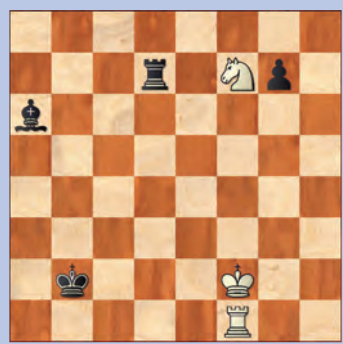
1. Wit speelt en maakt remise

2. Wit speelt en wint

3. Wit speelt en wint

4. Wit speelt en maakt remise

In den vreemde

Chess faces: from war to meditation

by *Farhad Mukhtarov*

Some time ago I read a book of Guy Deutscher titled 'Through the Language Glass', which examines the long-standing thesis that native language shapes our perception of the world around us. Now, what if we take chess as a 'language'? Does the fact that we are chess players shape our view of the world? And how differently would chess in Azerbaijan shape one's world view as opposed to chess in The Netherlands? What are the biggest differences between Azerbaijan and The Netherlands when it comes to chess culture? I am limited to my own experience, and therefore will give you three personal anecdotes.

■ Episode 1: Killer

March 1995, Baku, Azerbaijan. I am 11 years old and have the white pieces against **Shakhriyar Mamedyarov**, who is 10 at the time. It is the Championship of Azerbaijan under 12. By that time I am already used to sitting at the

he was not called *Shakh* yet) builds up the pressure and wins a pawn, but allows simplifications. The resulting endgame is rook and king with the e-pawn against my rook and king. He presses to win for over an hour, I remember starting on my 2nd score-sheet, and we have played over 120 moves when we finally agree to a draw. He pushed hard, but did not get what he wanted. Our fathers

◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇
*The killer
instinct shows
its first signs.*
◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇

chess board for hours, but Shakhriyar wanders around like a hawk watching his prey from a distance. He only comes to the board to make his move and then immediately leaves again. As the game goes through the middle stages, Shakhriyar (at that time

Shakhriyar Mamedyarov

are waiting outside, we take the metro back home. In the metro Shakh does not talk to me. I ask him questions - he does not respond. The game was a disaster for him, and I am now his enemy. He only wants me to disappear at that moment. The killer instinct shows its first signs.

■ Episode 2: Old friends

January 2012, Wijk aan Zee, The Netherlands. **Sarkhan Gashimov** (2350), who has come to Holland to support his younger brother Vugar, is paired against me in round 4 of the Rapid Tournament on board 1. What a feeling! Two old friends playing on board 1 of Tata Rapid. Sarkhan and I studied together at the Economics University in Baku for 4 years, often played blind chess at lectures and represented the same team in inter-university championships. And I have not seen Sarkhan for 8 years – the first personal and chess encounter in almost a decade!

We make our moves quickly, we play the same Queen's Indian that we played as juniors in Azerbaijan for 15 years. I get a slight edge, but he gradually outplays me. Again I manage to reach an endgame, this time with a pawn down and a bad bishop against a good knight. I have only a few minutes left - he has 10 or so. Of course, he tries to win. I defend adamantly. At some point he stops making progress and as my time is almost up, I call the arbiter to see to it that he does not try to win on time only. This prompts Sarkhan to do something, he takes

great risks, I get the winning advantage, queen my pawn but there is too little time - a draw! I am still shaking after the game.

Could I have expected such a tough game? I grew up with Sarkhan, had not seen him for 8 years, and in the first encounter after such a long time I have to call an arbiter and bring out my best to make that bloody draw! Still, I am quietly happy to see that same good old Sarkhan - who sits at the board to kill you.

■ Episode 3: Dacha

July 2001, Novkhany, a suburb of Baku, Azerbaijan. Sarkhan Gashimov invited his university friends to his father's summer house to spend some time together. We spent most of the days cooking, going to the seaside and chasing girls from the neighbouring dachas. On the weekend, Sarkhan's younger brother **Vugar Gashimov** arrived with his trainer. It was 40°C outside at noon, and I saw Vugar and his trainer playing through Bronstein's Zurich 1953 classic. Vugar and I wrestled in the evening. His open and friendly attitude, his

simplicity and readiness to smile and joke enchanted everyone. The basics of his personality, that led him to win so many friends in chess and beyond, showed itself in the full light. It was wonderful to find myself in his company. One question bothered me. Was he so friendly because I wasn't his competitor anymore? That could well be. The killer instinct was still very much there, you could see it. His elder brother would not lose a chance to foster this instinct and remind Vugar of the promise that slipped his

◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇

*"I want to
become the world
champion",
said Vugar.*

◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇

tongue when he met the legendary late president Heydar Aliyev. "I want to become world champion", said Vugar. Determination and success need the killer instinct.

Vugar Gashimov

From war to meditation

What did I learn from these three episodes? Essentially, that the killer instinct of the top players was there from a very early age. That they came to play having one goal only - to annihilate the opponent. That personal friendship between chess kids in Azerbaijan was almost non-existent and consumed by the desire - or even the necessity - to intimidate and to plant the seeds of future domination.

Intimidation, pressure and the desire to prevail could be seen as much at the chess board as in daily life when we travelled to tournaments far from home. Somehow there was a lot of aggression in the air.

By contrast, this is not the feeling I get when I play in

the club competition of Caissa. The friendliness is such that I almost feel sorry for winning against an older opponent who miscalculated something. I get free drinks and am almost courted by my opponents. So bizarre! And so liberating at the same time! Winning is not of paramount importance anymore; although winning is still somehow the point, the main objective is friendliness and passing the time in a peaceful manner. Someone told me recently that chess is like meditation, when you sit there and think of your move and time is ticking away and the other people around you sit just like you, looking at the board; and it is the environment you know and your state of mind that gives peace and pleasure simultaneously, and you

breathe evenly, your muscles relax and your mind travels across space. How is that not meditation? Chess as war in Azerbaijan, and chess as meditation at Caissa - how different it could feel...

The face of success

As a closing remark, I am lucky to be good friends with most chess players from Azerbaijan and I find myself privileged to have grown up with chess, to have competed with some of today's world elite and, ultimately, to have learned about the nature of success and failure. The face of success is not always pretty; ugliness is sometimes as much a part of it as hard work and talent. But to witness chess history in the making has been a real privilege, for which I am grateful to destiny. ■

SCHAAKPROBLEMEN

De oplossingen van deze schaakproblemen staan op pagina 36

1. Wit geeft mat in twee

2. Wit geeft mat in twee

3. Wit geeft mat in twee

4. Wit geeft mat in drie

5. Wit geeft mat in drie

6. Wit geeft mat in vier

door Olaf Ephraïm

*Hoofd-
&
bijzaken*

Het was een aantal jaar geleden, toen het Hoogovens Toernooi nog gewoon Corus heette en nog niet zijn huidige infantiele naam droeg. Zoals gewoonlijk was ik in januari naar Wijk aan Zee afgereisd om de dagvierkampen te spelen. Het Corusjaar waarin deze geschiedenis speelt had alle ingrediënten voor het enige echte Hoogovensgevoel. Het was koud en een snijdende wind geflankeerd door slagregens zorgde voor de juiste sfeer waarin je graag de Moriaan binnenvlucht. Daar is het altijd warm en een ondefinieerbaar aroma van erwtensoep en natte jassen vermengd met oud zweet zorgt voor het gevoel van aankomst in het schakerswalhalla. Het geroezemoes en de aanblik van neurotische tronies completeren deze holistische zintuiglijke ervaring.

Groep 3D, daar was ik ingedeeld. Na een korte remise met zwart tegen de hoogste ratinghouder was ik in de tweede ronde gebrand op een winstpunt. Mijn tegenstander was een oudere man met relatief lage rating. Dat zou moeten lukken. Ook met zwart. Wat is nou een enkel tempo? De ouverture van onze ode aan Caissa begon kalm en gelijkmatig. Het stond gelijk en ik ging mijn laatste onontwikkelde

Ik speelde dus Pa6 en zag terwijl ik het stuk neerzette gelijktijdig de simpele wending waardoor ik een kwaliteit zou verliezen. Vrijwel meteen zette ik het paard weer veilig terug op stal en ging nadenken. Had ik het stuk losgelaten? Kon iemand dat ontkennen of bevestigen? Zou

Pd7 met een gefingeerd bloedende neus, passeerden de revue.
Ik kwam er niet uit.

Had ik het stuk losgelaten? Kon iemand dat ontkennen of bevestigen?

■ Geen getuigen

Plots hoorde ik diep binnen in mij een stem en tegelijkertijd zag ik voor mijn geestesoog een zwarte koning opdoemen, omhuld door een zweem van zwaveldamp. De zwarte koning begon met een doorrookte kroegstem te spreken. “Wat nou Pa6? Dat is een rotzet, dat zie je toch wel. Niemand heeft gezien of je het stuk hebt losgelaten en er zijn geen getuigen. Je wilt winnen en dat wordt moeilijk met een kwaliteit minder. Overigens, volgens mij had je het paard nog net vast toen je het terugzette. Trouwens, volgens de Tao moet je juist kunnen loslaten. Onthechting of zoiets. En anders, so what. Kasparov nam ooit gewoon een zet terug tegen Judith Polgar, voor het oog van de camera, en hij kwam er mee weg. En jij bent geen Garry the Great, makker.” Dat klonk plausibel en ik nam het paard in de hand met het doel dat beslist op d7 te zetten. Juist op dat moment hoorde ik een tweede, zachte maar melodieuze stem en verscheen een witte dame in een wolk van decent reukwater voor mijn geestesoog.

“Olaf, ik schaam me voor je! Je weet best dat je dat poppetje...” “Paard”, fluisterde ik eerbiedig. “Eh juist, dat paard, hebt losgelaten en dat je die zet dus hebt uitgevoerd. Anders zat je er echt niet zo lang over na te denken, toch? Liever een eerlijke nul dan een gestolen punt, en misschien maak je zo ook nog wel een gelijk spel”.

“Dat heet remise”, mompelde ik zachtjes.

“Ook goed, remise, en het gaat niet alleen om het winnen maar ook om het plezier en de kwaliteit van de partij.”

Na deze stichtelijke woorden voelde ik ineens de erwtensoep via antiperistaltische bewegingen in mijn maag aanstalten maken een tweede leven

te beginnen. Zonder mededogen nam de zwarte koning weer het woord.

“Zonder kwaliteit kan je die partij op je vette pens kalken, vader. En weet je wat ‘remise’ is? Een anagram van ‘misere’. Mietje, Pd7 is de zet die een echte vent doet.”

“Eerlijk duurt het langst”, sprak de witte dame. “Deerlijk buurt de angst”, bouwde de zwarte koning haar na. “Wist je dat hij bij het golfen regelmatig de leather wedge, maatje 42, gebruikt als zijn bal achter een boomstronk ligt?”

“Dat wist ik niet”, fluisterde de witte dame met een verdrietige blik op mij. “Ik ben pas kort in functie als zijn Geweten.” De zwarte koning grinnikte.

“Olaf kennende heb je een tijdelijk dienstverband, lieve moreel flexwerker.”

Ik wist genoeg. Vastberaden nam ik het stuk ter hand, en plantte het stevig neer op het juiste veld.

■ Prijsvraag voor de lezers van CaissaNieuws

Stelt u zich voor dat u Olaf bent. Welke zet denkt u dat Olaf speelde? U kunt kiezen uit de onderstaande mogelijkheden:

a) Ik ken Olaf als een goed en nobel mens. Hij respecteert de regels, ook als die in zijn nadeel werken. Het maakt hem niet uit of er getuigen waren, loslaten is loslaten. Dan maar een kwaliteit inleveren, liever dat dan als eerloos schaker door het leven te gaan. Hij speelt dus Pa6, de originele zet.

b) Ik ken Olaf als een goed en nobel mens. Hij respecteert de regels, maar het moet wel redelijk blijven. Aangezien hij het paard niet of nauwelijks had losgelaten toen hij Pa6 speelde, behoort een andere paardzet gewoon tot de mogelijkheden. Pd7 is schaaktechnisch echt veel beter en die zet doet hij dus.

c) Ik ken Olaf als een goed en nobel mens. Hij respecteert de regels, maar regels zijn eigenlijk meer richtlijnen, suggesties voor gedrag, en je moet kritisch blijven denken. Tijdens al dat ge-

pieker heeft hij zich goed in de stelling verdiept en bij nader inzien was er eigenlijk geen noodzaak om Pb8 nu al te ontwikkelen. Lg4 is veel beter, want dat

brengt een lastige penning in de stand. De kwaliteit van de partij is belangrijker dan een obscuur regelkje, dus uit eerbied voor ons koninklijke spel speelt Olaf het sterke Lg4!

Stuur uw oplossing binnen een week na verschijning van CaissaNieuws 431 naar : olaf.ephraim@planet.nl o.v.v. Prijsvraag CaissaNieuws 431. Onder de goede inzendingen wordt een fles wijn verloot. De uitslag wordt zo spoedig mogelijk op de website gepubliceerd. ■

Ik zeg mijn lidmaatschap op

door Tom Spits

Zo! Dat is een titel die de aandacht trekt. Tja, na 5 jaar al niet meer deelnemen aan de interne en slechts 1 partij voor de club in 2,5 jaar, is het tijd voor mij om een mooi hoofdstuk genaamd Caissa af te sluiten.

Als student werd ik met een rating van 1751 lid in 1998, verloor vervolgens meteen van Hans Uiterwijk en begon mijn eerste externe wedstrijden in het ouwe-lullen team van Jeroen Hoogenboom met andere Caïssa prominenten als Ed Leuw, Pim Zonjee, Tony Lith, kopman Frans Roes, Hans Uiterwijk en de onlangs overleden Peter Koefoed. Het jaar erna kwam ik in het tweede met onder andere Dennis Breuker en dat heb ik tot mijn laatste partij in het seizoen 2009-2010 volgehouden. Lang had de naam de *Coach van Twee* enige betekenis op de club, maar vele lezers zullen mijn naam al niet meer kennen. En zo hoort het ook. Caïssa wordt beheerst door de vele actieve leden die het heeft. Dat is altijd onze kracht geweest, en hoewel het kader en de personen veranderen, is de club nog steeds warm naar elke schaker, omarmt het de zonderlingen en koestert het de gevallen. Ook dit jaar zijn er weer een groot aantal prominenten, zoals Johan van der Klauw, Leo Oomens en Pim Zonjee, die we zullen moeten missen. Wat me bij zal blijven, is de warme band die ik met velen van jullie had, de passie waarmee we het over ons spelletje konden hebben (en soms ook zowaar over andere dingen), de prachtige zetten en partijen die we deelden en de troost die er was als de genialiteit even stokte en de tegenstander volkomen onterecht alsnog de winst pakte.

■ Mooie tijden

Het waren mooie tijden als captain van het tweede. Elke maand weer opladen voor de volgende o zo belangrijke match tegen ASV 2 uit Arnhem, Amstelveen 3 of VAS 2 met mensen als Pieter Melford, Dennis Breuker, Avni Sula en zo veel anderen. En met resultaat: 3 kampioenschappen in 7 jaar is zeker iets om trots op te zijn. Ik mis het wel, maar de tijd ontbreekt om negen zaterdagen vrij te maken en de prioriteit ligt nu even bij het opvoeden van mijn

kinderen en het HBO-docentschap. Op dinsdag de reis van Haarlem naar Amsterdam maken is ook al niet echt een optie en dus lever ik mijn lidmaatschap in. Geef het aan een nieuw lid die wel wat voor de club kan betekenen. Ik dank jullie allemaal voor de vele jaren van samen genieten van het schaakspel in het Oranjehuis, het Afrikahuis (de kelder verderop in de Van Ostaestraat) en Huize Lydia. Het ga jullie goed en tot ziens, want ik zal ongetwijfeld jullie prestaties blijven volgen, en als jullie het niet verwachten op een KNSB-zaterdag eens binnen lopen. Caïssa is en blijft een muze en die laat je niet zo maar gaan. ■

door Eric Coppoolse

Andrew Paulson, schrijver, fotograaf, filantropist maar bovenal succesvol ondernemer, heeft dit jaar het bedrijf AGON opgericht. AGON werkt samen met de FIDE om het volgende wereldkampioenschap schaken te organiseren. Of Paulson van schaken houdt, is niet bekend. Wat wel bekend is, is dat hij een enorm commercieel potentieel ziet in het schaken.

Paulson heeft het gerenommeerde, van oorsprong Britse onderzoeksbureau YouGov in de arm genomen om dit potentieel te onderzoeken, en de resultaten zijn ongekend. 605 miljoen mensen spelen regelmatig schaak. Dat is een hoop mensen, vergelijkbaar met het huidige aantal gebruikers van Facebook, of ook het aantal inwoners van Europa, maar belangrijker is wat voor mensen dit zijn. Volgens YouGov zijn wij schakers de 'heilige graal van sponsors', waarop de volgende steekwoorden van toepassing zijn: WELVAREND, JONG, OPGELEID, MAN, GEÏNFORMEERD, VERBONDEN, ACTIEF.

Daarnaast worden aan het schaken zeldzame en in hoog aanzien staande kwaliteiten toegedicht: INTELLIGENTIE, STRATEGIE, BESLUIT-VAARDIGHEID, VERFIJNING, PERFECTIE. Volgens Paulson overtroffen de resultaten van het onderzoek ver zijn verwachtingen. Een collega-ondernemer van hem, Steve Martin van M&C Saatchi Sports, noemde het schaken de 'slappende reus' van de wereld van sport en entertainment.

Het klinkt allemaal heel indrukwekkend, en je krijgt het gevoel dat Paulson en Co. de commerciële waarde van het schaken in ieder geval niet onderschat hebben.

Toch hebben ze nog niet de volledige potentie van het schaken in kaart gebracht. Afgaande op de bovenstaande foto*, is er nog een heel universum te winnen, gevuld met ontelbare onontdekte volkeren, die vast niet kunnen wachten tot ze deel uit mogen maken van Paulsons nieuwe universum-omspannende schakerswalhalla.

**Het zou een mooi verhaal zijn, maar deze foto is helaas niet echt; ze is gefabriceerd voor de promotie van de film 'Alien vs Predator' in 2004.*

www.caroluschess.com

door Wim Suyderhoud

Onder de loep ligt Carolus Chess, een website die opvalt door de schat aan informatie die zij herbergt over de geschiedenis van het schaakspel. De man achter de site is Leo Hovestadt. Leo vertelt desgevraagd dat het zijn ambitie is om alles bij elkaar te brengen wat te weten valt over de herkomst van het schaakspel.

■ Kladblok

Dat klinkt simpel, maar is het allesbehalve. Een bezoek aan deze monumentale site roept de gedachte op dat, als de Sagrada Familia, dit project misschien wel nooit voltooid zal kunnen worden. Zo gigantisch veel is er te weten over de schaakgeschiedenis, zo veel is er ook nog onbekend. Hovestadt noemt de site “mijn kladblok”. Alles wat zijn internetvorsingen opleveren, vergelijkt hij met de officiële geschiedkunde en het resultaat registreert hij op de site. Het overzicht van middeleeuwse literatuur dat hij geeft, noemt hij “redelijk uniek”. Inmiddels neemt de wetenschapswereld hem uiterst serieus, zeker nu hij een document uit de achtste eeuw op het net heeft gevonden, terwijl de vroegste literatuur tot dusver werd gedateerd rond het jaar 1000.

■ Karel de Grote

Carolus Magnus luidt de naam van Karel de Grote in het Latijn, vandaar Caroluschess. Magnus Carlsen heeft hier niets mee van doen, hoewel het een leuk toeval voor Hovestadt moet zijn dat Carlsens naamcombinatie zoiets als ‘de Grote afstammeling van Karel’ betekent. De

van Karel de Grote, zoveel staat nu wel vast. “Ik heb aangetoond dat er gaten zitten in standaardwerken als History of Chess, van H.J.R Murray uit 1913”, vertelt hij niet zonder trots. “Ik word nu geaccepteerd”.

■ Rommelig

Als schaaktrainer stuitte hij in gesprekken met de jeugd op de vraag waar het zwart-wit van de velden van het schaakbord vandaan komt. Zo is het avontuur begonnen. En nu is hij *hooked for life*. Hovestadt vindt overigens dat er nog veel aan de site te verbeteren valt. Hij vindt het nog te rommelig en wil het visuele aspect bevorderen door meer filmpjes toe te voegen. Ook de geschiedenis van de verschillende openingen moet nog worden aangevuld. Professionalisering is niet het doel. Hovestadts drijfveer is de bevordering van de populariteit van het schaakspel.

■ Raindropchess

Hoewel de site niet is opgezet voor commerciële doeleinden, is er promotie op te vinden voor *Raindropchess*. Dat is een spel dat Leo Hovestadt samen met Jozias Hillenkamp heeft ontwikkeld

en waarvan sinds 2010 al 4000 exemplaren zijn verkocht. Het is een schaakspel waaraan een kanselement is toegevoegd waardoor het een beetje lijkt op doorgeef-schaak. Het is al in gebruik op verscheidene scholen en het ligt inmiddels ook in de winkels. Het spel mikt op kinderen die nog te jong zijn

historici beschouwden de heerser van de middeleeuwen niet (meer) als de introductiepatroon van het schaakspel, maar Hovestadt bewees dat zij het bij het verkeerde eind hadden. Schaken moet in Europa zijn geïntroduceerd in de tijd

voor Stap 1 en toch willen leren schaken – spelenderwijs. Precies zoals de volwassen liefhebbers op Caroluschess worden uitgenodigd de fascinerende complexiteit van de geschiedenis van het schaakspel binnen te gaan. ■

door Eric Lofthouse

Tinus, hou op! Concentreer je! Maar de soep in zijn hoofd is weer volledig aan de kook geraakt, zwarte en witte stukken lossen op in rose; het fluorescerend rose van het huidstrakke, niets verhullende jurkje van Bibi, zijn tegenstandster van vanavond. Met een enorme inspanning rukt hij zijn ogen los, en dwingt ze weer naar het schaakbord. Maar dat schaakbord is niet meer hetzelfde. Midden tussen de omgevallen en verstrooide stukken ligt Bibi languit op een zacht

golvende deken van in elkaar vervlechtende banen in gifgroen en neonrose; zachte schaduwen accentueren de welvingen van haar lichaam. Vanonder haar geloken oogleden kijkt ze hem strak aan, haar witte tanden blikkeren achter haar licht geopende, bloedrode mond. Haar wijsvinger wenkt, langzaam en nadrukkelijk als

Een eeuwigheid later slaat hij zijn ogen weer op. Het bord staat er nog, met zijn kale, onbeschermde koning weerloos tegen de flankaanval van de toren, maar de stoel tegenover hem is leeg. Hij staart langs de stoel naar buiten, daar is het al zwart van de nacht. Geluiden beginnen weer tot hem door te dringen, herkenbaar te worden; voetentappen, klappen op de klokken, pratende stemmen aan de bar. Eén stem maakt zich los van de rest, hij hoort haar duidelijk alsof ze tegen hem praat: *“Ja, ik wilde vanavond eens wat anders aantrekken dan normaal. Vind je het mooi?”* ■

U staat mat, kameraad grootmeester!

door Paul Janse

In deze aflevering van 'Uitgelezen' laat Paul Janse - een lange, bedachtzame Caissaan van Euwiaanse origine - zijn licht schijnen over een beroemde Russische roman van de eveneens Russische auteurs Ilja Ilf and Jevgeni Petrov. Dat het een Russische roman betreft, en bovendien van deze auteurs, is geen toeval. Paul heeft een opleiding gevolgd tot tolk/vertaler Russisch, en heeft al doende liefde opgevat voor deze auteurs. Dit heeft hem er zelfs toe gebracht een website aan hen te wijden: <http://pjanse.home.xs4all.nl/Ilf-Petrov/>. Het volgende artikel is een ingekorte versie van het aldaar gepubliceerde artikel 'Chess fever, Dr. Grigoryev and the Sons of Lothar Schmid'. Zelden is er een meer doorwrocht stuk in CaissaNieuws verschenen, en wij geven dan ook graag het woord aan Paul.

De twee grote schaakromans van de twintigste eeuw zijn zonder twiifel de Oostenrijkse roman *Schaaknovelle* van Stefan Zweig en de Russische roman *De Verdediging* van Vladimir Nabokov. Minder bekend is het boek waarover ik het hier wil hebben, de Russische roman *De twaalf stoelen* uit 1928, van het Russische schrijversduo Ilja Ilf en Jevgeni Petrov. Als geheel gaat het weliswaar niet over schaken, maar het bevat wel een hoofdstuk dat helemaal aan schaken gewijd is.

■ Een sprankelende satire

De roman draait om een zoektocht naar sieraden, die tijdens de Russische Revolutie in de zitting van één van twaalf stoelen zijn verstopt.

Na de revolutie is de huisraad echter door de nieuwe machthebbers geconfisqueerd en verkocht. De vrouw des huizes vertelt haar neef vlak voor haar overlijden over de sieraden, en deze trekt eropuit, geholpen door de held van het verhaal, Ostap Bender – een vrolijke schelm, vermoedelijk het bekendste en populairste romanpersonage uit de twintigste-eeuwse Russische literatuur. Ze komen bij het zoeken van de diverse stoelen allerlei situaties tegen die de auteurs de gelegenheid geven een sprankelende satire te presenteren op diverse aspecten van de Sovjetsamenleving van die jaren, en dan met name op de Nieuwe Economische Politiek – de beperkte vorm van markteconomie die door Lenin was ingevoerd en die al spoedig

door Stalin weer zou worden stopgezet.

■ Schaakverwijzingen

Het hoofdstuk *Het interplanetaire schaakcongres* is geheel gewijd aan schaken. Het leuke is dat er veel namen en rugnummers worden genoemd: schakers, toernooien en zelfs zetten. Het is duidelijk dat de auteurs weten waar ze het over hebben – wat overigens niet betekent dat alle verwijzingen precies 'kloppen'. Ik zal een aantal schaakverwijzingen in dit hoofdstuk noemen met de bijbehorende reële schaakgebeurtenissen [noot redactie: in de webversie van dit artikel staan veel meer schaakverwijzingen].

■ Het interplanetaire schaakcongres

De neef en de vrolijke schelm Ostap Bender reizen mee met een schip dat de Wolga afvaart om staatsobligaties te verkopen aan bewoners van aanliggende dorpen en steden. In het stadje Vasjoeki vallen ze door de mand en worden ze achtergelaten. Om te overleven en bovendien het schip achterna te kunnen reizen (waarop zich maar liefst drie van de twaalf stoelen bevinden) hebben ze geld nodig. Ostap meldt zich bij de plaatselijke schaakclub, doet zich voor als grootmeester en organiseert een schaaklezing annex simultaanseance. En dat niet alleen: om de Vasjoekers warm te maken stelt hij voor van Vasjoeki een

schaakstad te maken, door er een groot internationaal toernooi te organiseren. Qua opkomst is de seance een groot succes, qua resultaat een fiasco: Bender heeft nog maar één keer eerder geschaakt en verliest binnen de kortste keren alles. De twee weten maar ternauwernood het vege lijf te redden, maar het geld is binnen. Tot zover de korte inhoud van dit hoofdstuk, dan nu wat meer over de vele concrete schaakverwijzingen.

✚ Emanuel Lasker

Bij de eerste ontmoeting op de schaakclub zegt Bender tegen de eenogige voorzitter

dat hij moe is na het toernooi in Karlsbad. Dit is meteen al mis: het laatste toernooi aldaar was in 1924, ver vóór de handeling van de roman in 1927. Niemand ruikt echter lont. Bender kan weliswaar niet schaken, maar het ver- volge leert dat hij de schaak- berichten wel volgt: hij heeft in elk geval een heleboel klok- ken horen luiden, en de kle- pels weten de Vasjoekers ook niet te hangen. *Bluff your way into chess*, anno 1927. Bender vertelt over recente schaaker- varingen:

“Weet u, Lasker is zich zo vul- gair gaan gedragen, er is niet meer tegen hem te spelen. Hij rookt zijn tegenstanders uit met sigaren. En hij rookt expres

goedkope exemplaren, zodat de rook zo smerig mogelijk is. De schaakwereld staat op zijn kop.”

Het lijkt alsof hij *Time Maga- zine* van 14 maart 1927 heeft gelezen. Daarin staat een arti- keltje over deze affaire. De relevante passage luidt als volgt: *‘The traditionally quiet atmos- phere of international chess had been disturbed. One M.L. Lederer had accused Dr. Emanuel Lasker, German chess mas- ter, onetime world’s champion, of employing unfair tactics for the purpose of impairing his opponents’ powers to cerebrate. Specifically, Mr. Lederer had charged Dr. Lasker with 1) smoking cigars of semi-lethal composition during his matches, 2) exhaling fumes of same at strategic intervals and with unnecessary force, 3) shouting superfluous orders at attendants, 4) being a nuisance intention- ally.’*

✚ Het schaaktoernooi

Bender schildert de schaak- clubleden voor hoe het grote internationale schaaktoernooi leidt tot een enorme opleving

van Vasjoeki, met nieuwe wegen, spoorwegen, een vlieg- veld, hotels etc. Hij belooft de Vasjoekers dat hun stad wordt omgedoopt in *New Moskou*, en Moskou in *Oud Vasjoeki*. Bender garandeert de deel- name van Capablanca, Lasker, Aljechin, Nimzowitsch, Reti, Rubinstein, Maroczy, Tarrasch, Vidmar, dr. Grigorjev en na- tuurlijk zichzelf.

Dit rijtje is waarschijnlijk niet willekeurig. Capablanca (toen wereldkampioen, hij werd in 1927 afgelost door Aljechin), Lasker, Tartakower, Rubin- stein en Reti speelden in Moskou 1925. Dit was het eerste grote internationale toernooi dat in de Sovjet- Unie is gehouden. Hoewel er geen bewijs is dat Ilf en Petrov, die in Moskou woonden, het toernooi hebben bezocht, is dit wel zeer waarschijnlijk. Het toernooi zorgde voor een enorme schaakkoorts in Moskou. Er werd zelfs een korte speelfilm over gemaakt met een kleine rol voor Capablanca als vrouwen- charmeur (zoek op YouTube op ‘chess fever’).

Capablanca als vrouwencharmeur in *Chess Fever*

■ José Raúl Capablanca

De eenogige voorzitter laat zich meeslepen door de mooie verhalen van Bender, en fantaseert hoe hij tijdens het toernooi Lasker en Capablanca (die wordt 'omringd door dames') met elkaar verzoent:

'De eenogige pakte Lasker bij zijn middel, leidde hem naar de kampioen en zei: "Sluit alstublieft vrede! Ik verzoek het u uit naam van de brede massa Vasjoekers! Verzoening!" Capablanca zuchtte luid, en schudde de oude veteraan de hand en sprak: "Ik heb altijd bewondering gehad voor uw idee om in het Spaans de loper van b5 naar c4 te brengen."

Voor zover ik heb kunnen nagaan hadden Capablanca en Lasker een soort vete in de jaren tien, toen Capablanca een match wilde spelen en Lasker dit lang wist tegen te houden. Maar in 1927 was die vete allang verleden tijd. Dat van die loper klopt wel en is bovendien nogal interessant: in zijn wereldkampioenschapsmatch tegen Steinitz in 1894 haalde Lasker 2,5 uit 3 in de partijen die begonnen met de zetten **1.e4 e5 2.Pf3 Pc6 3.Lb5 d6 4.d4 Ld7 5.Pc3 Pge7 6.Lc4!?**, zie diagram 1.

Diagram 1: stand na 6.Lc4!?

Deze niet helemaal onlogische (de loper wordt onttrokken aan ruil na Pxd4) maar toch wel enigszins curieuze zet speelde hij in de 1^e, 3^e en 5^e partij. De negende partij, die Lasker zelf als zijn beste in de match beschouwde, begon met **1.e4 e5 2.Pf3 Pc6 3.Lb5 d6 4.Pc3 a6 5.Lc4!?** Ik denk dat het niet toevallig is dat de auteurs Capablanca Lasker laten prijzen om een nogal onnozel aandoende zet. Alsof Capablanca daarbij nog eens wil benadrukken dat ze allebei wel weten wie de echte wereldkampioen is.

■ De simultaan-seance

Tenslotte breekt het moment aan dat pseudogrootmeester Bender moet aantreden voor zijn simultaanseance tegen dertig provincialen, van wie de eenogige inmiddels argwaan begint te krijgen. Een mooi detail waaruit blijkt dat Ilf en Petrov goed bekend waren met de schaakwereld: *'Velen van [de zwartspelers] waren ontzettend opgewonden en bleven maar in hun schaakboeken kijken, om in hun geheugen de complexe varianten op te frissen waarmee ze het althans tot na de tweeëntwintigste zet hoopten uit te houden.'*

De seance begint:

'[Ostap Bender] liep naar de eenogige, die aan het eerste bord zat, en verplaatste zijn koningspion van veld e2 naar veld e4. De eenogige drukte meteen zijn handen tegen zijn oren en begon ingespannen na te denken. Door de rijen liefhebbers ritselde het: "De grootmeester heeft e2-e4 gespeeld."

Deze laatste zin is een van de

vele uit deze roman die zich in het collectieve geheugen van de Russen heeft genesteld. Toen ik in 2010 en 2011 meespeelde in het Aeroflot-toernooi in Moskou, heb ik een bezoek gebracht aan Alexandra Ilf, de dochter van een van de auteurs, een inmiddels bejaarde dame die veel heeft gedaan voor de literaire erfenis van haar vader. En bij beide bezoeken sprak ze kort na de begroeting met twinkelende ogen: "Grossmeister sygral e2-e4!" Het mooie is natuurlijk dat de allerbanaalste beginzet zo'n opwinding teweegbrengt. Het is duidelijk dat de inwoners van Vasjoeki nog nooit van hun leven een grootmeester hebben gezien.

Ostap speelt op elk bord **1.e4**. Na drie zetten staat op achtien borden het Spaans, en op de resterende twaalf de *'verouderde, maar tamelijk betrouwbare Philidor-verdediging'* op het bord. Blijkbaar hebben alle zwartspelers **1...e5** gespeeld. Na de opening gaat het snel bergafwaarts met Ostap, die pas voor de tweede keer in zijn leven schaakt. Hij *'...offert links en rechts pionnen en zware en lichte stukken.'* Aanvankelijk denken de deelnemers dat ze op geniale wijze worden weggespeeld:

'De bruinharige [die een dame in de schoot geworpen heeft gekregen] raakte in ontzetting en wilde al meteen opgeven, maar wist zichzelf met een verschrikkelijke wilskracht tot doorspelen te dwingen.'

Vijf minuten later weerklinkt er een donderslag bij heldere hemel. "Mat", stamelde de dodelijk verschrikte bruinharige. "U staat mat, kameraad"

grootmeester!” Ostap analyseert de stelling, blameert zich door de dame ‘koningin’ te noemen en feliciteert de bruinharige grootmoedig met zijn overwinning. Bender verliest de ene na de andere partij, totdat alleen de eenogige nog over is, die in het begin uit zenuwachtigheid enkele fouten gemaakt heeft. Bender probeert een laatste list: ongemerkt stopt hij een zwarte toren in zijn zak. Uiteraard ontstaat daar ruzie over en het is tijd voor de aftocht. Tijdens de achtervolging schreeuwen ze hem achterna: “*Houd de grootmeester tegen!*” Een mooi detail. Slechtere schrijvers hadden ervan gemaakt: “Houd die bedrieger tegen!”

Hiermee eindigt de schaakinhoud van het boek, tot het schaken bij de ontknoping nog heel even om de hoek komt kijken. Maar dat moet u zelf maar nalezen. Ik wil het slot niet verklappen.

■ Elista

Tot nu toe heb ik het vooral gehad over de invloed van de schaakwereld op *De twaalf stoelen*. Andersom heeft de

roman ook zijn sporen achtergelaten in de schaakwereld. Het meest spectaculair is misschien wel de naam ‘*New Vasjoeki*’, die in het boek niet voorkomt, maar een logische voortzetting is van het concept van Vasjoeki als ‘*New Moskou*’. Wat komt er meer in aanmerking voor de naam ‘*New Vasjoeki*’ dan de Kalmukse hoofdstad Elista? Want ten dele zijn Ostaps plannen voor Vasjoeki in Elista bewaarheid geworden. De stad is wereldberoemd geworden door schaakevenementen, georganiseerd door Kirsan Iljoemzjinov, de president van het land én van de wereldschaakbond FIDE. De bewoners hebben niet geprofitteerd van de roem, maar ook in de roman blufte Ostap met zijn belofde welvaart voor de Vasjoekers. En inderdaad wordt deze stad in het Russisch taalgebied veelvuldig ‘*New Vasjoeki*’ genoemd. Er staat in Elista een standbeeld van Ostap Bender met een schaakbord onder zijn arm. Wat je verder ook van Iljoemzjinov kunt zeggen, daarvoor ben ik hem dankbaar. ■

Standbeeld Ostap Bender in Elista

Naschrift

Zoals in de inleiding al aangegeven, is dit artikel een ingekorte versie van ‘Chess fever, Dr. Grigoryev and the Sons of Lothar Schmid’, een pagina van mijn website over het schrijversduo Ilf en Petrov, op internet te vinden op het adres <http://pjanse.home.xs4all.nl/Ilf-Petrov/chess.html>. De tekst is in het Engels en de citaten zijn in het Russisch, daar staat echter tegenover dat alle schaakverwijzingen er online kunnen worden nagespeeld. Ik ben lezers dankbaar voor eventuele correcties of aanvullingen op dit artikel of de website-tekst. Vul het contactformulier op de site in of mail direct naar pjanse@xs4all.nl.

Schaakdromen worden waar in Elista

Met een waas voor mijn ogen

door Jack Blanchard

De wonderen zijn de wereld nog niet uit. Underdog Jack Blanchard (rating 2202) wint op spectaculaire wijze van de grote favoriet Eelke Wiersma (een Internationaal Meester met 2364) in de match om het clubkampioenschap. De stukken vlogen er letterlijk vanaf! Het woord is aan de nieuwe clubkampioen.

Na met het nodige fortuin de eerste turnus gewonnen te hebben (in de laatste ronde verloor ik van Daan Zult, maar directe concurrenten Alje Hovenga en Marc Overeem verloren beiden ook, en outsiders Hugo van Hengel en Arno Bezemer speelden remise tegen elkaar), was het afwachten wie de tweede turnus zou winnen. Dat dat uiteindelijk Eelke Wiersma werd, stemde mij niet ontevreden omdat het spel van Eelke mij wel ligt.

■ Onder de indruk

In een match over twee partijen mochten we nu uitmaken wie Arno Bezemer zou opvolgen als clubkampioen 2012. Een paar dagen voor de eerste matchpartij ben ik mij met behulp van de database gaan voorbereiden. En ik moet zeggen dat ik nogal onder de indruk was van het enorme leger aan grootmeesters en meesters waar Eelke in de loop der tijd tegen gespeeld heeft. En met heel behoorlijk resultaat. Daar steken mijn wapenfeiten maar schril bij af.

■ De eerste matchpartij

In de eerste matchpartij kwam ik al snel beroerd te staan, en vreesde ik de 25 zetten niet te zullen halen. Met veel kunst en vliegwerk wist ik de tijd-noodfase te bereiken in een, zo bleek achteraf, min of meer gelijke stand. Om mij vervolgens na een aantal zwakke zetten pardoes mat te laten zetten, in een inmiddels voor mij verloren stelling.

Eelke Wiersma – Jack Blanchard, 22 mei 2012

1.d4 d5 2.c4 c6 3.Pf3 Pf6 4.Pc3 a6 5.e3 Lf5 6.cxd5 cxd5 7.Pe5 Pc6 8.Ld2 Pxe5 9.dxe5 Pe4 10.Pxe4 Lxe4 11.e6, zie diagram 1.

diagram 1

11...fxe6 12.Lc3 Dd7 13.Tc1 Tc8 14.Le2 e5 15.0-0 e6 16.Lh5+!? Lg6 17.Lxe5 Txc1 18.Lxg6+ hxg6 19.Dxc1 Kf7 20.e4 Le7 21.Df4+ Lf6 22.Td1 Th5 23.Lxf6 gxf6 24.Tc1 Te5 25.Dh6 Txe4 26.Dh7+ Ke8 27.Dxg6+ Ke7 28.Dg7+ Ke8 29.Dxf6 Dc6 30.Dg5 Da4 31.Tc8+ Kd7 32.Dd8 mat. 1-0.

■ Gemeenschappelijke simultaan

Een week later stond de traditionele gemeenschappelijke simultaan van de clubkampioenen op het programma en dat bezorgde mij nog de meeste kopzorgen. Meer nog dan de tweede matchpartij. Bij een gemeenschappelijke simultaan speel je samen tegen dezelfde tegenstanders, je doet dus om en om een zet. Maar hoe stem je elkaars spel een beetje op elkaar af? Het gevaar is dat je

Jack Blanchard clubkampioen!

niet alleen voor verrassingen komt te staan door de tegenstanders, maar ook door je partner. Ik vreesde door Eelke in voor hem bekende, maar voor mij totaal vreemde openingen terecht te komen. (En wat hier voor mij geldt, geldt omgekeerd natuurlijk ook voor Eelke). Na de nodige afspraken, waarvan de meeste vlak voor aanvang van de simultaan, en met name over hoe we de openingen zouden spelen, hebben Eelke en ik ons er al met al redelijk doorheen geslagen. (19 gewonnen, 4 remise, 3 verloren).

De tweede matchpartij

De tweede matchpartij verliep voor mij zeer voorspoedig. Zonder zelf bijzonder goed spel te laten zien won ik in 18 zetten. Eelke had duidelijk zijn dag niet. In een op het oog onschuldige stelling deed Eelke een paar ongelukkige zetten en was er geen redden meer aan.

Jack Blanchard – Eelke Wiersma, 13 juni 2012
 1.d4 Pf6 2.Pf3 g6 3.h3 Lg7
 4.Lf4 0-0 5.e3 d6 6.c3 c5
 7.dxc5 dxc5 8.Pbd2 Pc6
 9.Le2 Lf5 10.Db3 Pa5
 11.Da4 a6 12.e4 Ld7

diagram 2

13.Dc2 Ph5 14.Lh2 Lh6?
 15.g4! Lxd2+ 16.Dxd2 Pg7
 17.0-0-0 Lb5 18.Dh6, zie
 diagram 2. Zwart geeft het
 op, 1-0.

Tiebreak

Nu moesten rapidpartijen (en eventueel snelschaakpartijen) de beslissing brengen. In beide rapidpartijen kwamen dezelfde openingen op het bord als in de voorgaande matchpartijen. In de eerste rapidpartij (ik had wit) week ik als eerste af. Het evenwicht werd nergens noemenswaardig verbroken. Remise dus. Voor de tweede rapidpartij had ik een verbetering voorbereid, deze kwam gelukkig op het bord. En nadat ik rond zet 30 goed kwam te staan (pion voor) liet ik de partij toch nog uit mijn handen glippen, mede door goed spel van Eelke, en werd ook deze partij remise.

Fluggertjes op zijn ergst

Nu moesten snelschaakpartijen en de beslissing brengen over het clubkampioenschap 2012. Dit werden twee fluggertjes op z'n ergst. Nadat ik in de eerste partij eerst duidelijk minder kwam te staan en daarna weer goed, restte een voor mij goede stelling met twee pionnen meer, waarbij Eelke een seconde of 8 had tegen 3 á 4 seconden voor mij voor de rest van de partij. We speelden die fase a tempo. Met zo'n tijddachterstand kon ik niets anders bedenken dan domweg razendsnel Lg1 Lh2 Lg1 Lh2 (en dit nog een aantal keren) te spelen. De klok stond tegen de h-lijn aan, dus dat leverde me nog extra

tijdwinst op. Plotseling zag ik dat Eelke nog 0 seconden had en ik 1 en mocht ik de partij opeisen.

De tweede partij zou nog tumultueuzer eindigen. Aan het slot van het tweede fluggertje begon ik eerlijk gezegd (in gewonnen stelling overigens) een waas voor mijn ogen te krijgen. Iets wat mij hoogst zelden is overkomen. Volgens mij kwam dit door de zenuwachtig makende gedachte dat ik op de drempel van het clubkampioenschap stond. 1-0 Vóór en een gewonnen stelling! Wat er vervolgens precies gebeurde kunnen omstanders beter vertellen. Volgens mij (maar ik kan het mis hebben) gooide eerst Eelke stukken om. Daarna gooide ik een stuk om. Maar hadden we nauwelijks tijd om de stukken recht te zetten. Er ontstond een chaotische situatie. Wel weet ik dat ik nog uit kon brengen "Rechtzetten in eigen tijd". Toen ik op dat moment op de klok keek zag ik dat we beiden alle tijd verbruikt hadden. Wat was er aan de hand? Eelke zette op dat moment zijn stukken in de beginstelling en zei op vragen uit het verbaasde publiek "Hij heeft gewonnen. Je moet rechtzetten in eigen tijd". Ondertussen verkeerde ik in licht verdoofde staat. Ik was de laatste seconden van de partij alleen maar bezig geweest, met een waas voor mijn ogen, niet door mijn vlag te gaan.

Zo bleek ik dan clubkampioen 2012 te zijn geworden. ■

Partij van de maand

door Eric Coppoolse

De Partij van de Maand wordt geselecteerd uit de partijen die als 'Partij van de Week' al op onze website zijn gepubliceerd. De partijen worden beoordeeld op originaliteit, esthetiek, commentaar, moed en spanning. Het gaat dus nadrukkelijk niet om de objectieve kwaliteit van de partij.

Fluitiste Emily Beynon, Paul van der Sterren's echtgenote Hanneke van Parreren, Ivan Fischer en Davide Lattuada (vlnr)

Wie wil er nou niet dat zijn partij tot Partij van de Maand wordt verkozen? Iedereen toch. En wanneer heb je de beste kans om te winnen? Als er weinig concurrentie is. En hoeveel concurrentie was er deze keer? Geen. Nul. Nada. Noppes. Een kans voor open doel dus. Iedereen die dit leest mag zichzelf nu voor zijn kop slaan, want deze kans op eeuwige roem is verkeken en komt nooit meer terug. Volgende keer dus wel gewoon je partij op de website (laten) zetten!

■ **Royale bedenktijd**
Een CaissaNieuws zonder PvdM is als een suikerspin zonder suiker. Bij gebrek aan officiële inzendingen voor de PvdM, richten we ons daarom op een aantal partijen, gespeeld tijdens een bijzonder evenement: de kloksimultaan met Paul van der Sterren. Wat houdt dat in, een kloksimultaan? Paul legt het uit: 'Kloksimultaans komen relatief weinig voor en de meeste schakers hebben er dan ook nauwelijks of geen ervaring mee. Het cruciale verschil met een gewone simultaan is dat

de deelnemers niet hoeven te zetten op het moment dat de simultaangever intimiderend en grommend aan hun bord verschijnt, maar een royale en vaste bedenktijd hebben die ze geheel naar eigen inzicht zelf kunnen indelen.'

Bijzondere deelnemers aan de simultaan waren Davide Lattuada (basklarinetist van het Concertgebouworkest) en Ivan Fischer (wereldberoemd dirigent). Davide had Paul op idee van de kloksimultaan gebracht, en Ivan wilde graag meedoen. Niet zo verrassend als je weet dat hij de neef van de recent overleden grootmeester Andor Liliënthäl is!

■ Leien dakje

Paul deed het uitstekend met een uitslag van 10-2 bij 2 remises. Het ging echter niet allemaal van een leien dakje. Davide Lattuada was dichtbij de winst, zie diagram 1.

Paul heeft zich na een stukoffer van Davide goed verdedigd, maar heeft nu net de bok **19.Pg5?** uit zijn vingers

diagram 1

laten glippen. Davide had kunnen profiteren met eenvoudig 19...Pxe3 20.Txe3 Dxc5. Maar gefixeerd op het doorzetten van de aanval speelt hij 19...f4? Na 20.Pf3 Pxe3 21.Txe3 Df6 22.Te6 Dxb2 23.Tb1 Dxa2 24.Txe7 b6 25.d6 Lf6 26.Pg5 Dxb1 wordt hij mooi matgezet met 27.Ld5+ Kh8 28.Txh7 mat. "Je hebt me mat gezet zonder één zet met je dame te hebben gedaan", constateerde hij achteraf.

Ivan Fischer ging onnodig in op een moeilijk eindspel, zie diagram 2. Paul legt uit:

diagram 2

Ik stond op het punt remise aan te bieden, maar toen speelde hij 20...Dd5? en kon (moest?) ik verder spelen. 21.Dxd5 cxd5 22.Tc1 b6 Dit eindspel is – denk ik – met een heel goede eindspel-techniek nog wel te houden. Zwart moet zijn toren activeren en daarbij vooral niet teveel op pionoffers letten. Direct 22...d4 23.exd4 Td8 bijvoorbeeld. Passief blijven is fataal, maar voor een niet heel ervaren speler wel verreweg het verleidelijkst... 23.Kf1 Kf8 24.Tc7 a5 25.b5 Tb8 Laatste kans voor 25...d4. 26.Ke2 g6 27.Kd3 Td8 28.Kd4 f6 29.Tc6 Ke7 30.Txb6 Td6 31.Txd6 Kxd6 32.a4 g5 33.g4 f5 34.gxf5 h5 35.f6 1-0.

De enige winnaar van de avond was Angelo Spiler. Hij eet tegenwoordig grootmeesters voor ontbijt, en ook Paul moest eraan geloven, zie diagram 3.

diagram 3

In deze stelling speelt Paul 23.Tc4? en verliest daarmee de partij. Hij had zich kunnen redden met 23.Pf5!! gxf5 24.Le3! Lxe3 25.Dg3+ Kh8 26.Txc8 Txc8 27.Dxe5 met onduidelijke stelling. Er volgt 23...Txc5 24.Pf5 Txc4 25.Pe7+ Kg7 26.Pxc8 Tc1+ 27.Ke2 Lb5 met een prachtig mat. Een mooie partij, maar niet de PvdM.

Tranen

Dennis Breuker hield zich groot na zijn verloren partij, maar hij kon de tranen in zijn ogen niet verbergen. Overdreven voor een volwassen man en erelid? Bekijk de volgende partij en oordeel zelf. Het commentaar is van Dennis.

GM Paul van der Sterren

– Dennis Breuker, klok-simultaan, 29 mei 2012.
1.c4 e5 2.Pc3 Lb4 3.g3 Lxc3 4.bxc3 d6 5.Lg2 Pe7 6.d3 Pbc6 7.e4 0-0 8.Pe2 Le6 9.f4 f5 10.exf5 Pxf5 11.0-0 Dd7 Paardje extra dekken, naar h3 kijken, torens verbinden. Het mooie is ook om een pion op e5 te laten staan,

zodat het witte paard op e2 geen goede velden heeft.

12.Tb1 Tab8 13.Da4 Pfe7!

Vond ik een gekke zet om te spelen, maar hij pakt goed uit. 14.Ld2 Lh3 15.Lxh3?!

Dit lijkt me wat onnodig. Nu komt mijn dame gratis erbij.

15...Dxh3 16.d4 b6 17.d5

Positioneel niet mooi. Veld c5 en de dubbelpion wordt erg zwak. 17...Pa5 18.fxe5 dxe5

19.c5 Behalve als je zelf deze kan doen. Maar kan het wel?

19...Pxd5 20.c4 Pf6 Op weg naar g4. Hier zag ik de toekomst met vertrouwen tegemoet. 21.Tf2 Pe4 22.Txf8+ Txf8 23.Lxa5, zie diagram 4.

diagram 4

bxa5? Te snel teruggeslagen.

23...Pg5 bedacht ik nadat ik had gezet. Lijkt me uit.

24.Dc6 Df5! Mooi zetje.

f-lijn en stiekem ook naar b1 en e2 kijken (via Df2-schaak).

25.Dd5+ Kh8 26.Dd3 Df2+

27.Kh1 Pxc5 28.Dd1 Wit

nog 25 minuten, zwart 5.

28...Df3+ 29.Kg1 Pe4 Gaat bewust remise uit de weg, ook al had ik dan weinig tijd. Dit soort stellingen moet je echt proberen te winnen, ook tegen grootmeesters. 30.Tb3 Df2+ 31.Kh1 Dc5! Vond ik wel een mooie. Dekt f8 voor de zekerheid (in verband met onderste rij-grappen) en dreigt ook nog eens Nf2.

32.Dd5 Inmiddels ging Paul niet meer rondlopen (er

waren nog twee andere bord-
den bezig), maar ging er echt
voor om me door de vlag te
duwen. Heel slim, want ik
had zo veel minder tijd om
goed over de stelling na te
kunnen denken. **32...Tf1+**
33.Kg2 Df2+ 33...Tf2+
34.Kh3 Dxd5 35.cxd5 Txe2
wint een stuk. Maar verliest
de partij: 36.Tb8# oeps.
34.Kh3 Pg5+ 35.Kh4
Dxh2+ Allemaal a tempo,
want ik had hier nauwelijks
tijd meer. **36.Kxg5 Dh6+?**
36...h6+ 37.Kg4 Dxe2+ is wel
zo eenvoudig. **37.Kg4 Dg6+**
38.Kh3?, zie diagram 5.

diagram 5

Omdat Paul meevluggert ver-
gooit hij in één zet de remise:
38.Kh4 Dh6+ 39.Kg4 Dg6+
met zetherhaling. **38...Df5+?**
Ai, maar ik mis het mat in 2
met nog maar enkele secon-
den op de klok. **39.g4** Oeps.
Nu is het uit. **39...Tf3+** Tja,
dat geeft een toren weg. Dus
meteen opgeven. Meteen
liet Paul me het gemiste mat
in 2 zien. De klok had voor
mij nog een seconde. Paul
had nog 20 minuten. Een
spannende partij met een
wrang einde. Na afloop ver-
telde zijn vrouw dat Paul ook
vaak had geblunderd, en dat
ik dat kon nalezen in zijn net
gekochte autobiografie *Zwart
op Wit*. Een pleister op de
wonde?!

Paul in actie. Dennis is derde van links.

Is niet de heroïsche dood op
het slagveld het hoogst haal-
bare voor een krijger? Dennis,
als ware martelaar voor het
schaken krijg je geen 72
maagden, geen Nirvana, geen

toegang tot het Hemels
Koninkrijk, maar word je wel
gekroond tot winnaar van de
Partij van de Maand. Met
bijbehorende fles wijn en
eeuwigdurende glorie. ■

EIJENBROOD TOERNOOI

6-rondig weekendtoernooi

van vrijdag 26 oktober t/m zondag 28 oktober 2012.
locatie: Linnaeushof 48, Amsterdam.

1 groep voor alle ratings

inschrijfgeld

€ 25,- (vroegboekers: € 20,-)

Vroegboekers uiterlijk 16 september
ingeschreven en betaald.

prijzengeld

€ 1.400,-

1e prijs € 500,- & ratingprijzen
Bij meer dan 80 deelnemers, meer prijzengeld.

inschrijving en info op

Meer info en inschrijving op www.eigenbrood.nl
volg ons ook op Twitter: @eigenbrood

amsterdam
26-28 oktober

De remise-fluisteraar

door Tony Lith

Er zijn plaatsen in deze wereld waarvan je je gelukkig mag prijzen er nooit te zijn geweest. Veel hoor je er niet van, want zij die zijn geweest, praten er niet graag over. In deze rubriek delen moedige Caissanen hun verhalen uit het schakeergebied van de schaakregels. Deze keer neemt wedstrijdleader Tony Lith ons mee naar de andere zijde.

Op donderdag 29 maart speelde Caissa 12 uit tegen Het Probleem 4. Er stond wel wat op het spel. Als het twaalfde van Het Probleem zou winnen dan was voor hen een kampioenschap nog mogelijk door Caissa 13 te achterhalen. In de allerlaatste fase van de wedstrijd deed zich een incident voor toen de tegenstander van Karol Lesman bij een stand van $3\frac{1}{2} - 3\frac{1}{2}$ in uiterste tijdnood verkeerde. Karol stond duidelijk beter terwijl op dat moment de wedstrijdleader fluisterend de speler van Het Probleem er op wees dat na de laatste zet er sprake was van zetherhaling. Zo-doende werd het remise. Het is duidelijk dat de wedstrijdleader, tevens clubgenoot van de Probleem-speler, op dat moment alle schijn van onpartijdigheid liet varen om het halfje veilig te stellen. Op die manier ben je geen voorbeeld voor de jeugd. Een verbouwereerde Aleks Varnica vroeg zich toen af wat je nou moet doen in zo'n situatie.

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆
Op die manier
ben je geen
voorbeeld voor
de jeugd.

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

tegen een voorval in de partij dient hij zo spoedig mogelijk de fungerend wedstrijdleader mondeling op de hoogte te brengen. Indien relevant moet deze laatste de actuele stelling en de kloktijden vastleggen; na afloop van de wedstrijd moet hij alle bijzonderheden in het bijzijn van beide teamleiders op het wedstrijdformulier noteren en dit (indien nodig) samen met de notatieformulieren aan de competitieleider doen toekomen. De protesterende vereniging moet dit protest binnen 3x24 uur bij de competitieleider indienen, die dit binnen 10 dagen behandelt.

Laakbaar

Helemaal bevredigend is dit niet. Het kwaad is in dit geval al geschied en ook al is de klok stilgezet om de zaak op te helderen, het wordt remise. Het laakbare gedrag van de wedstrijdleader dient vervolgens bij deze zelfde wedstrijdleader gemeld te worden en dan valt er weinig te veranderen aan de uitslag. Wat schiet je er dan mee op? Niettemin dient naar mijn idee de competitieleider op de hoogte te worden gesteld van de handelwijze van de wedstrijdleader in kwestie.

Gelukkig hield in de volgende ronde Caissa 14 de heren van Het Probleem 4 op remise zodat het dertiende alsnog kampioen kon worden. ■

Artikel 31

In een geval als dit is het nuttig om op de hoogte te zijn van artikel 31 van het SGA competitie-reglement. Daarin staat beschreven wat je kan doen:

Wanneer een speler of teamleader wil protesteren

Het grote Maarten-interview

door Wim Suyderhoud

Ik ben negen en ik ben al vijf jaar lid van Caissa. Omdat twee jaar geleden veel sterke clubgenoten weggingen bij de jeugd, ben ik ook bij VAS gaan schaken. Maar ik heb het meest geleerd bij Caissa, waar ik nu training krijg van Gertjan. Met hem analyseer ik mijn partijen, bijvoorbeeld. Bij VAS doet Bert Schaeffers de training.

Ik had het NK rapidschaak al gewonnen en kreeg een wild card voor deelname aan het echte NK op verzoek van het bestuur van de SGA. Ik won het toernooi omdat mijn concurrenten Eelke en Jonas hun dag niet hadden. In de zesde ronde moest ik tegen Jonas. Dát was de partij waarin ik mijn slag sloeg. Mijn volgende doel is deelname aan het EK. De eerste twee van het NK van volgend jaar plaatsen zich daarvoor.

Maarten Hoeneveld is Nederlands kampioen geworden bij de 9-jarigen! In dit kleine interview vertelt hij hoe dat ging. En hoe zit dat nou met Camilo?

Ik speel veel toernooien. Bij Tata werd ik in januari derde in groep 9C en ik doe mee in groep D van het Science Parktoernooi. Daar zal Dion van Lange mijn voornaamste concurrent zijn, verwacht ik. De volgende stap die ik wil maken? Camilo Guzman verslaan! ■

Maarten wordt gefeliciteerd met zijn Nederlands kampioenschap.

Zo ziet een kampioen er uit!

Clubkampioen!

door Martijn Haan

Wat was moeilijker voor Martijn? Clubkampioen worden of dit stukje schrijven? Het is in ieder geval allebei gelukt! Lees verder om te weten wat Martijn over zijn kampioenschap heeft te vertellen.

Ik vind het leuk dat ik kampioen ben geworden. Mijn grootste concurrent was Felix. Sommige partijen waren makkelijk. En sommige moeilijk.

Belangrijkste partij

In het herfstkampioenschap had ik een keer verloren. Toen had Felix ook verloren, dat vond ik wel fijn. Ik werd nog blijer toen ik had gewonnen en Felix verloren. Mijn belangrijkste partij voor het *lente*kampioenschap was tegen Felix. Dat was aan het eind van het lentekampioenschap. Als ik won was ik kampioen, als hij won was hij kampioen. Dus ik moest winnen. We gingen gelijk op.

Martijn is kampioen!

Maar later won ik een toren toen was het bijna gespeeld.

Wisselbeker

Omdat ik kampioen ben geworden krijg ik nu les van Gertjan, samen met Maarten en soms Camilo. Dit vind ik erg leuk en leerzaam en je wordt getrakteerd op een drankje, dat vind ik erg aardig. Wat ik wel jammer vind, is dat ik mijn wisselbeker nog niet heb ontvangen van Elias. ■

Cartoontime!

Deze tekening is van Leonardo. Hij is er trots op, dat zie je. Wil jij ook met je tekening in CaissaNieuws? Dat kan! En wees maar niet bang: je tekening hoeft niet net zo mooi te zijn als de tekening van Leonardo. Of denk je dat je het zelfs beter kan? Geef je tekening aan je schaaktrainer, of aan Jan. Maar zeg er wel bij dat het voor CaissaNieuws is! ■

Wil JIJ ook met je tekening in CaissaNieuws?!

Impressies van het SPA Chess Tournament

door Roel Polak

In de toernooizaal op het sciencepark is het stil, doodstil.

Tafels tafels. Stoelen stoelen. Mannen mannen. Vrouwen, een paar vrouwen. Klokken schaakklokken. Lopende mannen. Zittende mannen. Achterover zittende mannen. Mannen op de punt van hun stoel. Handen. Handen gevouwen in de nek. Handen gevouwen onder de kin. Handen gevouwen in de schoot. Handen geklemd onder de oksel. Niemand gaat op een andere stoel zitten dan zijn eigen. Alleen deze middag. Ja, het is middag en men schaakt. Om het Nederlands kampioenschap en om te winnen in de A-groep, de

B-groep etc. Om de eer. Om ratings. Om de stemmen in je hoofd tot zwijgen te brengen. Daar zit de fout.

Schaken is luisteren naar al die stemmen in je hoofd. Schaken is antwoord geven aan die andere stem. De creatieve psychose. De overleggende stem. De vragende stem. De antwoordende stem. De taxerende stem. De tegenstander is per definitie verdacht. Eerlijkheid bestaat niet. Daarvoor zijn de regels en die klok. Die tikkende klok.

Wat doet die zwevende hand daar boven het bord? Ik zit aan mijn neus. De ander zet een stuk recht. Het hoofd

zinkt weg tussen de schouderbladen. Schouders opgetrokken, Hand ondersteunt kin. Ik denk. Ik hallucineer. Hoort bij de psychose. De dame stond nog in. Nu is ze weg. Wat gebeurt er onder het schaakbord? Onder de tafel. Wippende voeten. Trillende benen, Klapperende dijen en schuivende billen. Voet wrijft over wreef. Benen als DNA-streng in elkaar gevlochten.

Beneden in de kantine spelen de deelnemers van ACP Golden Classic doorgeef-schaak. Yuri Garret, Kamsky, Jobova en Muzychuk spelen hilarisch en schreeuwend en smekend in plat Russisch om de geslagen stukken van hun tegenstanders met vijf minuten op de klok. Een grootmeestertoernooitje zoals schaken misschien ooit is bedoeld: een geinig spel om de zinnen te verzetten.

Ik vond het een prachtige middag met zon op het terras en overal schakende mensen. ■

SPA en de Caissanen

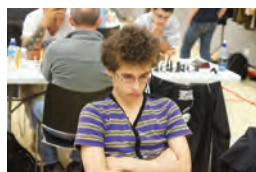
Er waren veel Caissanen die deelnamen aan het afgelopen Science Park Amsterdam chess tournament. Van de meesten vindt u hier een foto.

In de D-groep speelden: **Ed Leuw** (gedeeld 7^e), Maarten Hoeneveld, Frans Oranje, Karol Lesman, Marcel Roelofs. In de C-groep: **Wim Suyderhoud** (gedeeld 6e),

Tony Lith, Ferdinand Ruhwandl, Rene Nooteboom, Alexander Flick, Huib Vriens, Gerold Huter, Peter van der Werf. In de B-groep: **Avni Sula** (gedeeld 1e), Angelo

Spiler, Eric Coppoolse, René Pijlman, Mark Bloem, Wim van Tuyl, Camilo Guzman, Rene Lasschuit, Paul van Sonderen.

In de A-groep: **Eelke Wiersma** (gedeeld 12e), Daan Zult, Enrico Vroombout, Henk Jan Visser, Arno Bezemer, Alje Hovenga, Evert Straat, Albert Riemens, Ron Hoffman.

door Wim Suyderhoud

Van de dood en de gladiolen

De winnaars van groep C

Het was Bert Jacobs, oud trainer van Roda JC, die ik de uitdrukking als eerste hoorde gebruiken voordat ze twee decennia later stierf als cliché in de zure mond van Mart Smeets. Het was lange tijd de sportterm bij uitstek, onder meer omdat ze zo kernachtig uitdrukte wat de topsporter allemaal op het spel zet voor het ultieme resultaat: al die studie en training, al die fysieke en mentale voorbereiding, alles wat hij zich heeft onzegd, het is allemaal voor niets geweest als hij niet wint. 'De dood of de gladiolen' duwde Pierre de Coubertin in de vergetelheid. De uitdrukking zorgde ervoor dat het resultaat heilig werd.

Tijdens het SPA-toernooi fietste ik elke dag twee maal langs de Oosterbegraafplaats, waar Pim en Leo liggen. Ik ben niet iemand die lééft met de doden, maar soms kun je niet om ze heen. Als je Pim en Leo denkt, denk je ook Wilfred en sinds ik aan het begin van

het toernooi van Frans Oranje vernam dat Johan van der Klauw was overleden, ook Johan. Elke dinsdag present, stralend, vol verwachting. Niet omdat hij dacht dat hij kans had om te winnen – hij verloor praktisch al zijn partijen – maar simpelweg omdat hij uitgaat naar de bekende

gezichten en naar het spelen van het spel. *Chess is life*, zei Bobby Fischer ooit. Dat was het net zo goed voor Johan.

Instelling

Dit is een verslag van mijn deelname in groep C. Alvo-rens ik kond doe van mijn ervaringen, wil ik vertellen met welke instelling ik aan het toernooi begon. Het leek me belangrijk om daar een goed uitgewerkt plan voor te hebben, aangezien ik nog nooit had deelgenomen aan een evenement als dit, met negen rondes en geen rustdagen. Het hielp dat ik vakantie had, dus mijn hoofd was prettig leeg. Om optimaal te genieten van het spelen, had ik bedacht dat ik niet naar de ratings van mijn tegenstanders zou kijken en dat ik voorafgaand en volgend op elke partij afleiding zou zoeken in klusjes in huis, bioscoopbezoek, etc. Om een beetje fit te blijven, zou ik bovendien vroeg te bedde gaan en alcoholische versnaperingen versmaden. Vanwege het slechte weer kon ik tijdens het toernooi helaas maar één enkele keer de racefiets berijden, maar de andere voor-nemens heb ik keurig kunnen uitvoeren.

Het fietstochtje naar de speelhal was ondanks de regenbuien bijzonder aangenaam. De weg naar de Watergraafsmeer loopt prettig af en de wind blies in de rug. Op de hoogte van de Oosterbegraafplaats betuigden de rustende schaakvrienden hun steun. De geest was opgeruimd, het lichaam was ontspannen, het feest kon beginnen.

Detail

In de eerste ronde speelde ik met wit een voorzichtige partij waarin ik steeds de controle had en in het eindspel een pion veroverde die helaas van weinig waarde was omdat de tegenstander een zetherhaling kon doen die ik niet uit de weg mocht gaan: remise.

In de tweede ronde kreeg ik snel actief spel op de damevleugel. Ik kon mijn tegenstander dwingen zijn b-pion tegen mijn a-pion te ruilen om daarna via de halfopen a-lijn druk te ontwikkelen tegen zijn a-pion, die ik uiteindelijk wist te winnen. Daarna stortte de witte stelling in. De verovering van een tweede pion leidde tot stukwinst toen promotie van mijn c-pion moest worden voorkomen en daarmee was de partij gespeeld.

De derde partij werd remise na een lange strijd met een pion minder, die ik in een listig eindspel met paard en toren tegen paard en toren wist terug te winnen. Aardig detail was dat deze tegenstander rond de zestien jaar oud was en een geluksknuffel naast zich op tafel had staan. Daarmee heb je waarschijnlijk geen voorbereiding nodig.

Goed bezig

So far so good. Ik had leuke en afwisselende partijen gespeeld en mijn voornemens hadden het beoogde effect. In de vierde ronde trof ik wederom een jeugdspeler, een verlegen jongen van een jaar of vijftien. Ik verraste mezelf door in de opening een pion te offeren voor actief spel. Ik kreeg controle over de open d-lijn en andere belangrijke velden terwijl mijn tegenstander was gedwongen tot passiviteit. Ik stond klaar om met mijn dame de vijandige stelling binnen te dringen toen ik mezelf opnieuw verraste door remise aan te bieden. Ik weet het niet, misschien wilde ik de overmoed van het pionoffer temperen – het toernooi is nog lang, jongen – maar feit is dat ik dat nooit zou hebben gedaan als ik het toernooi had willen winnen. Hoe dan ook, het aanbod werd zonder aarzeling geaccepteerd. De partij uit de vijfde ronde laat ik hier zien om mijn verbazing met u te delen over het feit dat een regelmatige winst je ‘gewoon’ kan overkomen als je de gedachte aan het resultaat hebt uitgebannen.

**Wim Suyderhoud –
Frits van Gelder**

**1.d4 Pf6 2.Lg5 Pe4 3.Lf4 d5
4.f3 Pf6 5.e3 g6 6.Ld3 Lg7
7.Pc3 c6 8.Dd2 0-0 9.0-0-0
b5 10.h4 a5 11.g4 b4**
Aangewezen was h5. De tekstzet schuift alles dicht op de damevleugel. Nu kan wit zonder risico op zoek naar de zwarte koning. **12.Pa4 La6
13.Lxa6 Pxa6 14.h5 Te8
15.hxg6 fxg6 16.Le5** Zie diagram 1.

diagram 1

De stelling speelt zichzelf. Fritz geeft wit hier +2 maar het lijkt al veel erger voor zwart omdat hij geen enkel tegenspel heeft. **16...b3
17.axb3 Pb4 18.Dh2 Kf7
19.Ph3 Th8** Hier was h6 absoluut noodzakelijk om te voorkomen dat het paard binnenkomt. **20.Pg5+ Kg8
21.Pe6 Dd7 22.Pac5 Dc8
23.Pxg7 Kxg7** Het is al uit, maar zwart kan nog niet opgeven. **24.Dh6+ Kf7 25.g5
Df5 26.e4 dxe4 27.fxe4
Pxe4 28.Dg7+** en zwart geeft het op.

Hand naar mond

En dan had ik ook nog een keer gewoon mazzel. In de zesde ronde trof ik een tegenstander die met creatief spel een geweldige aanval opzette. Ik had zelf gelukkig voldoende ruimte gecreëerd om actief te verdedigen. In de kritieke fase overspeelde mijn tegenstander zijn hand en kon ik een stuk winnen, maar zijn aanval was nog lang niet afgeslagen. Toen hij daarna tot mijn onverwacht geluk op het pad van kwaad tot erger de op straffe van mat verplichte ruil der dames uit de weg ging, dacht ik even aan het gebaar van Kasparov van hand naar mond dat ik hier slechts met

de grootst mogelijke moeite achterwege kon laten toen ik de winnende zet uitvoerde. Met 4,5 uit 6 mocht ik in de zevende ronde aan één van de vier borden spelen waarvan de zetten op het internet te volgen waren. Uitgerekend in deze ronde speelde ik mijn meest matige partij. Ik verwisselde zetten in de opening, verloor een pion, zag mezelf genoodzaakt een slecht eindspel in te gaan en verloor zonder echt een kans te hebben gehad.

Ik realiseerde me dat, waar ik in de vierde ronde de overmoed met succes had bestreden, ik hier iets moest zien te doen met de angst voor totale instorting in de laatste twee rondes. Ik besloot me aan het strijdplan te houden en ging lekker naar de film. Helemaal afgeleid raakte ik er niet door, gezien het feit dat ik de hoofdpersoon sprekend op Bobby Fischer vond lijken.

Genieten

In ronde acht kwam ik goed uit de opening maar werd ik totaal overspeeld in het middenspel. Dit is voor mij het moment van het toernooi. Ik sta totaal verloren, maar slaag erin een manier te vinden om te compliceren. Ik geniet van het gevecht, met name van het gevoel dat er het uiterste van me wordt gevraagd.

Piet van Eeghen – Wim Suyderhoud

Stelling na zet 20, zie diagram 2.

21.c5 Pc8 Op hoop van zegen. **21...P6d5 22.Pxd5 Pxd5 23.g3 f5 4.Lf3** ziet er eveneens uit als een verloren eindspel voor zwart, maar met

diagram 2

minder stukken op het bord. **22.Lb3 Pd3 23.g3 Pxb2 24.Lxf7 Pd3 25.Pd5 g5! 26.e6 gxf4 27.gxf4 c6 28.f5! Pxc5 29.e7 Pd6** Het paard slaan was natuurlijk hopeloos. **30.Pf6 h6 31.e8D+ Pxe8 32.Lxe8 Kc7 33.Pg8 Kd8 34.Lg6 Pd7 35.Kf2 c5 36.Ke3 b5 37.Ke4 a5 38.Kd5 a4 39.Pxh6** Wit begint te aarzelen. Na **39.f6** geeft Fritz wit +8! **39...b4 40.Pg4?** Zo bereidt het witte paard de opmars voor van de f-pion terwijl de loper veld b1 in de gaten houdt. Paradoxaal genoeg speelt deze zet zwart volledig in de kaart. **40...b3! 41.axb3** Zie diagram 3.

diagram 3

41...Pf6+!! Goed voor remise. Het paard plombeert het veld f6 met schaak en kan niet genomen worden anders promoveert zwarts a-pion. **42.Kc4 axb3 43.Kxb3 Pxb3**

44.h4 Ke7 45.Kc4 Kf6 46.Kd5 Ph6 47.Ke4 c4 48.h5 c3 49.Kd3 c2 50.Kxc2 Pxf5 De witspeler kon niet geloven wat er gebeurde en bleef doorspelen tot een onreglementaire zet hem de zinloosheid van zijn streven deed inzien. **51.Kd3 Kg5 52.Ke4 Pg3+** En hier speelde wit nog h6 alvorens tot remise werd besloten.

Zo'n partij op deze manier beëindigen, is natuurlijk extra bevredigend, maar ik wil hier betogen dat ik bij een uiteindelijk verlies ook zou zeggen dat ik had genoten.

Omdat het element van spelvreugde in deze partij zo overheerste, wil ik haar opdragen aan Johan van der Klauw, de man van het gebied tussen de gladiolen en de dood die zo intens kon genieten van het spelletje.

De drie g's

Als het goed gaat, gaat het beter. In de laatste ronde hoefde ik me met wit niet erg in te spannen voor een punt. Mijn tegenstander maakte gekke sprongen op de damevleugel tegen mijn gefiancheteerde loper. Hij plaatste zijn toren op a7 om b5 te kunnen spelen, waardoor ik een stuk kon winnen en de partij. Daarmee kwam ik op 6 punten, werd ik gedeeld zesde en mocht ik een envelop met € 10,- ophalen. Ook achteraf blijkt ik niets bijzonders te hebben gepresteerd; de tpr-statistiek vertelt me dat ik op mijn niveau heb geschaakt. Maar ik heb heerlijk gestreden, geleerd en genoten. En daar was het me allemaal om te doen. ■

Ratingkoorts

door Eric Coppoolse

Er zijn schakers die winnen niet belangrijk vinden. Ze zijn op de vingers van één hand te tellen. Voor veruit de meeste schakers is winnen heel belangrijk; zo belangrijk dat ze er ziek van worden.

Willen winnen en ratingfixatie gaan hand in hand. Voor de fanatieke schaker moet de rating altijd hoger. Voor hem zijn schaakpartijen te verdelen in twee soorten: gerate en ongerate partijen. Waar er bij ongerate partijen nog sprake kan zijn van spelplezier, gaat het bij gerate partijen alleen om het resultaat. Soms wordt hij dan gegrepen door razernij: de temperatuur stijgt, de wil om te winnen vertroebelt het verstand. Waar een dokter mogelijk in het duister tast bij dergelijke symptomen, is de diagnose voor een schaker gashelder.

Ratingkoorts

Ratingkoorts is niet bevorderlijk voor de resultaten. Gezonde denkprocessen worden gesaboteerd, gezonde wedstrijdspanning wordt ongezonde stress. En nadat de schaakhonger al lang is gestild, wordt er toch doorgespeeld om ook de ratinghonger te stillen. Tot het moment dat het schaken je de strot weer uitkomt.

Zwelgen

Een fanatieke schaker is een slaaf van zijn rating. Een junkie die moet scoren. En ook al ben je ooit afgekickt, je blijft

Ratingprijs bij het BSG Pinkstertoernooi!

verslaafd. En als je even niet oplet... Na ruim 15 jaar clean te zijn geweest, begon ik dit jaar weer gerate toernooien te spelen. Ik had ratingkoorts, mijn rating moest omhoog. Het ging goed, steeds beter zelfs, won ook nog ergens een ratingprijs, en dat stuwde de ratingkoorts op tot ongezonde hoogten. Ik ging mijn rating bijhouden in een spreadsheet, genoot van de astronomische getallen die achter mijn naam verschenen, en zwelgde bij voorbaat in de voorname plaats die ik op de Caissa-ratinglijst zou gaan innemen. Ondanks mijn delirium kwam er toch een moment dat ik besepte dat het genoeg was geweest, dat het tijd was om voldaan bovenop mijn nieuwe ratingberg te gaan genieten van het uitzicht. Of zou ik toch nog één toernooi spelen? Om het af te leren? Goed, nog eentje dan.

Het werd een deceptie, maar afgeleerd had ik het nog niet. Mijn verstand had het niet meer voor het zeggen, de ratingkoorts dreef me voort. Ik zou wel eens laten zien wat ik kon, ik liet me toch niet afschrikken door één slecht toernooi! Ik zou de B-groep van het SPA toernooi gaan winnen, en mijn virtuele ratingberg niet alleen herstellen, maar nog hoger maken dan hij al was! De argumentatie van de verslaafde, op weg naar zijn ondergang. En die kwam, onvermijdelijk: opnieuw een slecht toernooi, en

mijn ratingberg was weer afgebrokkeld van een Matterhorn tot een Pietersberg. Gelukkig waren er geen toernooien meer voor de nieuwe ratinglijst van augustus. De ratingkoorts was hiermee ook meteen over. Maar de kater heb ik nog steeds.

Epiloog

Als epiloog volgen nu een tweetal partijen van de 43(!) gerate toernooipartijen die ik sinds het begin van het jaar heb gespeeld.

Allereerst een bizarre *Kurzpartie* uit het Wil Haggenburg-toernooi (het kampioenschap van de SGA); zo bizar dat je je afvraagt of het echt wel zo gegaan kan zijn.

Christopher Brookes (2256)

– **Eric Coppoolse**, Wil Haggenburg, 24 februari 2012.

1.e4 c5 2.Pf3 e6 3.b3 d6
4.Lb2 Pf6 5.e5 dxe5 6.Pxe5
a6 7.Ld3 Le7 8.0-0 Pbd7 9.f4
Dc7 10.Df3 0-0 11.Pa3 Te8
12.Tae1 Pb6 13.Dh3 h6

diagram 1

14.c4 Ld7 15.Te3 Lc6 16.Tg3 Kf8 17.Pg4 Pxd4 18.Lxg7+ Kxg7 19.Dxg4+ Lg5 20.fxd5 h5 21.Dxh5 Th8, zie diagram 1. Zwart is op schandalige wijze overspeeld, ik schaamde me flink voor deze wanvertoning. Maar wonder boven wonder stond ik alleen nog maar verloren, en niet mat. Dan is er nog altijd hoop. Ik dacht hier iets van: zijn dame staat aangevalen door mijn toren, dame weg, mijn paard erbij, en rommelen maar. Maar de zet die wit in deze stelling speelde, had ik in mijn wildste fantasie niet kunnen bedenken. U wel? En kunt u dan ook mijn daaropvolgende zet voorspellen? Aan het eind van dit artikel kunt u zien of u het bij het rechte eind heeft. De volgende partij komt uit het HSG Open, een weekendtoernooi in Hilversum. Het is een spannende partij, en typisch voor mijn spel met zwart (in ieder geval typerender dan de volgende partij). Tegen de degelijke gesloten siciliaan van wit neem ik risico om spanning te creëren. Daarbij verlies ik mijn zwaktes uit het oog en gaat er een pion verloren. In ruil daarvoor krijg ik initiatief, wat uiteindelijk, met hulp van wit, resulteert in een gewonnen eindspel. Daar verlies ik de voorzichtigheid uit het oog en kies voor een moedige, maar onnodig risicovolle voortzetting.

Andrzej Pietrow (2107) - Eric Coppoolse, HSG Open, 25 juni 2012

1.e4 c5 2.g3 Pc6 3.Lg2 g6 4.d3 Lg7 5.f4 d6 6.Pf3 Pf6 7.0-0 0-0 8.Pc3 Tb8 9.h3 Ld7 10.Le3 b5 11.a3 a5 12.g4 b4 13.axb4 axb4 14.Pe2 Pe8! Het paard is op weg naar b5. 15.d4 cxd4 16.Pfxd4 Pc7 17.Pxc6 Lxc6 18.Ld4 f6!?, zie diagram 2. Zwart wil zijn zwartveldige loper houden, en hoopt te profiteren van de kwetsbare positie van de witte loper op d4. 19.b3 Pb5 20.Lb2 Db6+ 21.Kh2 Db7 22.Pg3

diagram 2

e6?! 23.Dd2 Nu gaat er een pion verloren, maar zwart krijgt het initiatief. 23...Pc7 24.Dxd6 Tfd8 25.Dc5 Td2 26.Tf2?! Na 26.Ta7 was het een moeilijk verhaal geworden. 26...Tbd8 27.De3 Txf2 28.Dxf2 Pb5 29.De3 Dd7 30.Te1 Kf7 31.Lf3? Dit geeft zwart de kans om kansrijk af te wikkelen. 31...Pd4! 32.Lxd4 Dxd4 33.Dxd4 Txd4 34.Td1 Txd1 35.Lxd1 Lh6! 36.f5 Lf4 37.Lf3? Alweer een ongelukkige zet met deze loper, op hetzelfde ongelukkige veld. Het leidt tot een verloren eindspel. 37...gxf5 38.gxf5 exf5 39.Kg2 Lxg3 40.Kxg3 fxe4 41.Le2 f5 42.Kf4 Kf6 43.La6 Ld7 44.Le2 Kg6 45.h4 h6 46.Ke5 Lc6 47.Kd6 f4!?, zie diagram 3. Veilig en winnend was 47...

diagram 3

La8. Maar ik kon de verleiding niet weerstaan om deze risicovolle, maar erg mooie zet te spelen. Ik besefte dat ik nu zelfs kon verliezen, maar ik meende het tot winst uitgerkend te hebben. 48.Kxc6 f3 49.Ld1 Kf5 50.Kd5 Kf4 51.Kd4 e3 52.Kd3 h5 53.c4 bxc3 Tot zover had ik het nog gezien,

maar toen het eenmaal op het bord stond, zag ik tot mijn grote schrik dat ik geen rekening had gehouden met 54.b4! Die pion loopt gewoon door, en hoe krijg ik mijn pionnen aan de overkant? Ik zag mezelf al verliezen, toen hij snel 54.Kxc3 speelde. Dat had ik wel vooruit gezien, en na 55... Kg3 56.Kd3 Kf2 gaf hij op. Maar wat was er nu gebeurd na 54.b4? Dan blijkt zwart nog maar één zet te hebben die niet verliest, het prachtige 54...c2!,

diagram 4

zie diagram 4. Dat wint na zowel 55.Kxc2 Kg3 56.Kd3 Kf2, als ook na 55.Lxc2 e2 56.Kd2 Kg3 57.Ke1 f2+! 58.Kxe2 Kg2 59.Le4+ Kg1, en wit kan de promotie niet meer verhinderen. Prachtig, en het risico zeker waard! – hoewel ik er misschien anders over had gedacht als ik alsnog had verloren.

Tot slot nog het bizarre einde van de eerste partij. Wit speelde 22.Dh6+?? Geniaal, en slecht. Ik had deze zet totaal niet zien aankomen, vergat mijn toren op h8, zag alleen dat ik schaak stond, en speelde a tempo 22... Kg8?? Ik neem aan dat ik wit met deze zet ook wel verrast heb, maar dat is dan ook de enige verdienste. Na het logische 22...Txb6 is het volgens Rybka nog niet eens verloren voor wit na 23.gxh6+ Kh8 24.Tg7 Dd7, maar het is moeilijk te geloven dat het zwarte materiële overwicht niet uiteindelijk het verschil zal maken. In de partij volgde nog 23.Df6, en opgave. ■

Oplossingen

problemen (pag. 10)

❖ Probleem 1

A. Jakab

Chess Amateur, 1929

1.Te7 Lf8(h6) 2.Th7
Pd5(e8, h5) 2.T(x)e8
Pd7(g8,h7) 2.Lxg7

Na de sleutelzet staan twee zwarte stukken tussen koning en vijandelijke loper. Dat heet 'half gepend'. In de eerste twee varianten laat een zet met een der halfgepende stukken het andere stuk gepend achter, met mat als gevolg. Dit tweeledig mechanisme noemt men 'volledige halfpenning'.

❖ Probleem 2

F. Kovacs

Schweizerische Schachzeitung, 1924

1.Pe5 Pe~ 2.Dg4
Pf~ 2.Dh6

Als zwart aan zet zou zijn en het e-paard speelt, ligt Dxf5 klaar. En als het f-paard speelt, ligt Dh4 klaar. Derhalve spreken we van een matmutatie.

❖ Probleem 3

A. Lebedev

La Stratégie, 1933

1.Ld5 T~ 2.b4
Ta3 2.bxa3
Ta6 2.Dxa6
Txb2+ 2.Dxb2
f1(D) 2.Dxf1

De sleutelzet is nodig om te verhinderen dat zwart na 1... Ta5 niet tussen de witte dame en de zwarte koning kan gaan staan.

❖ Probleem 4

A.M. Dahl

Aftenposten, 1888

1.Ke5 h6 2.Kf4 h5 3.Dh1
h5 2.Df2 Kg4 3.Dg2

Op 1.Kf5 of 1.Kg5 volgt 1... h5 en zwart glipt door de mazen van dit netje.

❖ Probleem 5

R. Collin

Tijdschrift van den KNSB, 1939

1.T3g4 Kd4 2.Te5 Kc4 3.f5
Kf3 2.f5 Kf2 3.Tf4

Wit moet een tempo kwijtraken want als zwart aan zet is volgt 1...Kd4 2.Te3 Kc4 3.Te4 of 1...Kxf4 2.Ke2 Ke4 3.T3g4. Maar het kwijtraken van het tempo geschiedt op bijzondere wijze door veld f3 weg te geven. Nu is er naast een horizontale ook een verticale aanval mogelijk.

❖ Probleem 6

K. Hannemann

Nationaltidende, 1924

1.Kg2 Kf5 2.Kf3 Kg6 3.Kg3
en 4. Loper geeft mat
Kh5 2.Kh3 Kg6 3.Kg3
en 4. Loper geeft mat

Het bekende driehoekje om een tempo te verliezen. Het is vaak verstandig bij studies en problemen als deze te denken "Hoe is de situatie als zwart aan zet zou zijn?".

studies (pag. 7)

❖ Studie 1

L. Kubbel, 1914

1.c7 Kb7 (1...Lf5 2.Lg6 h1D 3.Lxf5 en zwart kan niet winnen) **2.Kd8 Lf5 3.Lg6 h1D**
4.c8D+! (4.Lxf5? Dh8+ 5.Kd7 Dc8+) **4...Lxc8**
5.Lxe4+ Dxe4 pat.

❖ Studie 2

A. Gurvitch, 1959

1.Lg8 (1.Ta8? b3! 2.Kb7+ Kb4 =) **1...Tb2** (1...Txa4 2.Th5 mat) **2.Lb3!** (2.Lc4? b3 3.Lb5 Tg2 4.Th3 Tg7+ 5.Kb8 Kb4 =) **2...Txb3 3.Ta8** dreigt Kb7. **3...Kxa4 4.Kb6** mat.

❖ Studie 3

P. Bianchetti, 1925

1.Lb2 Th6 (of 1...Tf8 2.Tc7+ met – gespiegeld – dezelfde winst als in de hoofdvariant. Op 1...Tf7 volgt 2.Th3+ Kg8 3.Th8 mat; op 1...Tg6 2.Tf8+ en mat) **2.Tg3+ Kh7**
3.Tg7+ Kh8 4.Kb1! (4.Ka2? Ta6+ 5.Kb1 Ta1+ 6.Kc2 Tc1+=) **4...Th1+** De zwarte toren is nergens veilig voor het aftrekschaak. **5.Tg1+** 1–0.

❖ Studie 4

A. Votava, 1952

1.Pe5 Td2+ 2.Ke3 Te2+
3.Kd4 (3.Kf4? Txe5–+) **3...Txe5 4.Tf6! gxf6** pat (na 4...Ta5 5.Tg6 gaat de laatste pion van het bord).